

Eila Anttila

WETTERHOFFIN VÄRIKÄÄT TAITEILIJAT

Fredrika Wetterhoffin perustama Työkoulu aloitti toimintansa Hämeenlinnassa vuonna 1885. Kudottujen kankaiden valmistamisesta tuli pian koulun keskeisin tuotannon ala, ja siellä valmistettuja kankaita alkoivat tilata niin erilaiset laitokset kuin yksityiset ihmisetkin. Aluksi kankaiden mallit perustuivat perinteisiin suomalaisiin ja suomalais-ugrilaisiin kudottujen kankaiden malleihin. Ulkomaisia vaikutteita malleihin saatiin 1890-luvulla, kun saksalainen Carl Neu tuli Wetterhoffin Työkouluun kutomomestariksi ja toi mukanaan omat mallikirjansa. Varsinainen taiteellinen mallien suunnittelu alkoi vasta 1900-luvun taitteessa jugend-tyylin myötä. Siitä lähtien on Wetterhoffilla toiminut pitkä sarja lahjakkaita taiteilijoita – aluksi piirustuksenopettaja-suunnittelijoina, sittemmin talon kanssa yhteistyössä toimineina ulkopuolisina taiteilijoina – joiden työn tuloksena syntyneet korkeatasoiset tekstiilit ovat saaneet osakseen suosiota ja tunnustusta niin julkisuudessa kuin yksityisten kuluttajienkin piirissä.

ILMA HIRN – jugend-tyylin taitaja

Ilma Charlotta Hirn syntyi Helsingissä 17.8.1870. Hän kävi Kristiinankaupungin tyttökoulun, josta sai päästötodistuksen 1887, ja opiskeli sen jälkeen Helsingin ja Porvoon talouskouluissa. Työvuoden 1895-96 hän oli oppilaana Porvoon kutomakoulussa ja jatkoi opintojaan syksyllä 1896 Hämeenlinnassa Fredrika Wetterhoffin Työkoulussa, josta valmistui opettajaksi joulukuussa 1897. Seuraavana syksynä Ilma Hirn sai opettajan paikan Työkoulusta ja oli siinä toimessa syksyyn 1904. Tänä aikana hän oli kahtena talvena 1902-1904 Tukholman Teknillisessä koulussa suorittamassa piirustuksenopettajakurssia. Opintomatkoja Ilma Hirn teki Ruotsiin ja Norjaan 1901, Pariisiin 1908-09 sekä Eestiin, Belgiaan ja Hollantiin. Hän toimi *Käsiteollisuus*-lehden uskollisena avustajana - yhtenä sen ”luotettavimpana turvana” - jo lehden ensimmäisestä ilmestymisvuodesta 1907 alkaen ja laati vuosien varrella siihen lukuisia tekstiilimalleja.

Kuva 1. Ilma Hirn
(Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

1900-luvun ensimmäinen vuosikymmen oli jugend-tyylin aikakautta, ja se merkitsi murrosta suomalaisessa tekstiilisuunnittelussa. Kansanomaisten, pääosin geometrinen mallien soveltamisesta siirryttiin vapaitten ja taiteellisesti itsenäisten mallien suunnitteluun. Jugend-tyyliin sisältyi vahva suomalaiskansallinen suuntaus, ja niinpä ajan käsityömalleissa pyrittiin luomaan uutta, myös kotimaiseen kasvi- ja eläinmaailmaan pohjautuvaa ornamenttiikkaa. Wetterhoffin alkuaikojen, 1800-luvun lopun, mallisuunnittelu ei ollut vielä ollut varsinaisesti uutta luovaa, vaan perinteisten suomalaisten ja ulkomaisten mallien soveltamista. Jugend-tyylin toteuttaminen koettiin Wetterhoffilla niin vaativaksi, että piirustuksen opetusta päätettiin lisätä. Ilma Hirnin, joka toimi koulun piirustuksenopettajana 1898-1904, suunnittelemat tekstiilit ovat Wetterhoffin Työkoulun varhaisimpia jugend-tyylin mukaisia malleja.

Ilma Hirnin piirtämiä tekstiilien luonnoksia ja työpiirroksia on säilynyt Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa 8 kappaletta. Mallien tyyli on selkeästi jugendia, ja ornamenttien kasviaiheet ovat sekoitus koti- ja ulkomaisia lajeja. Väreinä on ajalle tyypillisesti tummanvihreää ja punaruskeaa. Malleissa on mm. mattoja, kuten nokkosenlehtiaiheinen matto joka oli esillä Kuopion koti-teollisuusnäyttelyssä vuonna 1906, sekä ryijy, joka on edelleen Wetterhoff Oy:n tuotevalikoimassa ”Jugend”-nimisenä.

Kuva 2. Ilma Hirnin suunnittelema ”Jugend”-ryijy. (Kuva: Wetterhoff Oy)

Syksyllä 1904 Ilma Hirn lähti kudonnan- ja piirustuksenopettajaksi tyttöjen ammattikouluun Helsinkiin. Kutomaosasto ei kuitenkaan koulussa menestynyt, joten se lakkautettiin parin vuoden toiminnan jälkeen, mutta piirustuksen opetusta hän sai koulussa jatkaa. Samanaikaisesti hän vuosina 1905-1921 johti Suomen Yleisen Käsityöseuran mallikutomoa, josta toimitettiin tilauksesta puku-, ikkunaverho-, huonekalu-, pöytäliina- ym. kankaiden malleja kotiteollisuuskouluihin, kansanopistoihin sekä yk-

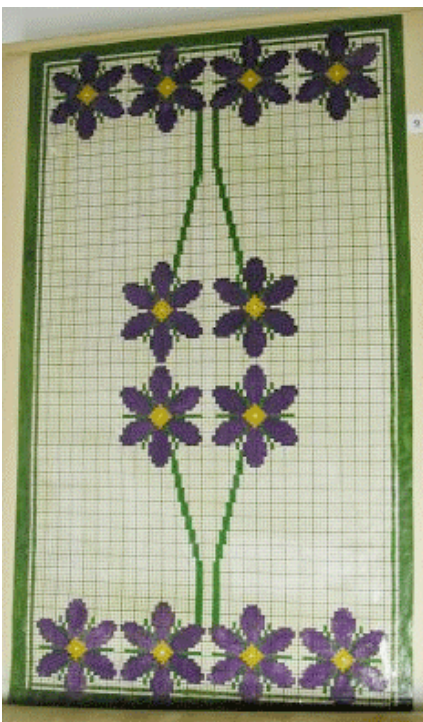
sityishenkilöille, ja niitä julkaistiin myös *Käsiteollisuus-*lehdessä. Varojen puutteessa mallikutomo siirtyi 1919 valtion ylläpitämäksi, ja sen toiminta lakkautettiin vuoden 1922 alusta siihen asti, kunnes se saatiin siirrettyä Hämeenlinnaan Wetterhoffin Työkoulun yhteyteen, missä sen toiminta käynnistyi uudelleen 1929.

Ilma Hirn toimi vuodesta 1920 alkaen kutomaopettajana Helsingin käsityökoulussa. Mallikutomon lakkauttamisen jälkeen hän otti mallitilauksia edelleen vastaan omissa nimissään. - Ilma Hirn eli pitkän elämän, hän kuoli vasta 3.5.1966.

Kuva 3. Ilma Hirnin ilmoitus *Käsiteollisuus-*lehden numerossa 2/1922 (takasivu).

HELGA BLOMQVIST – kasviaiheisia tekstiilimalleja

Helga Blomqvist toimi piirustuksenopettajana Fredrika Wetterhoffin Työkoulussa vuosina 1903-06. Ennen Hämeenlinnaan tuloaan hän oli opiskellut mm. Nääsän käsiteollisuusopettaja-seminaarissa Ruotsissa kesällä 1902, yhdessä Adèle Lojanderin kanssa. Wetterhoffilta lähdettyään Helga Blomqvist toimi piirustuksenopettajana Pietarsaareissa sekä piirtäjänä Teollisuus O.Y.:ssä. Myöhemmin hän muutti Yhdysvaltoihin ja asui ainakin 1930-luvulla New Yorkissa.

Helga Blomqvistin piirtämiä tekstiililuonnoksia ja työpiirustuksia on Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa 7 kappaletta. Mallit ovat edelleen jugendtyylisiä, ja niiden aiheet ovat peräisin kasvien muodoista – joukossa on mm. sinivuokkoja, iiriksiä ja unikkoja. Väreinä on vihreää, ruskeaa ja punaista. Blomqvistin malleja on myös painetussa ”Koristemalleja”-kirjassa, joka sekin on tallella tekstiilikokoelmissa. Lisäksi kokoelmissa on Helga Blomqvistin käytössä ollut käsinkirjoitettu saksankielinen kudontamallikirja ”Musterbuch für Gewebe”, joka sisältää kangastilkkuja ja kankaiden rakennepiirroksia – siihen aikaan ei vielä ollut olemassa suomenkielisiä kudonnan ja sidosopin kirjoja. Tallella on myös ryijyteknikalla valmistettu tyyny, jonka on Helga Blomqvistin unikkomallin mukaan tehnyt Helmi Grönlund, Wetterhoffin vuosien 1897-1919 kudonnanopettaja.

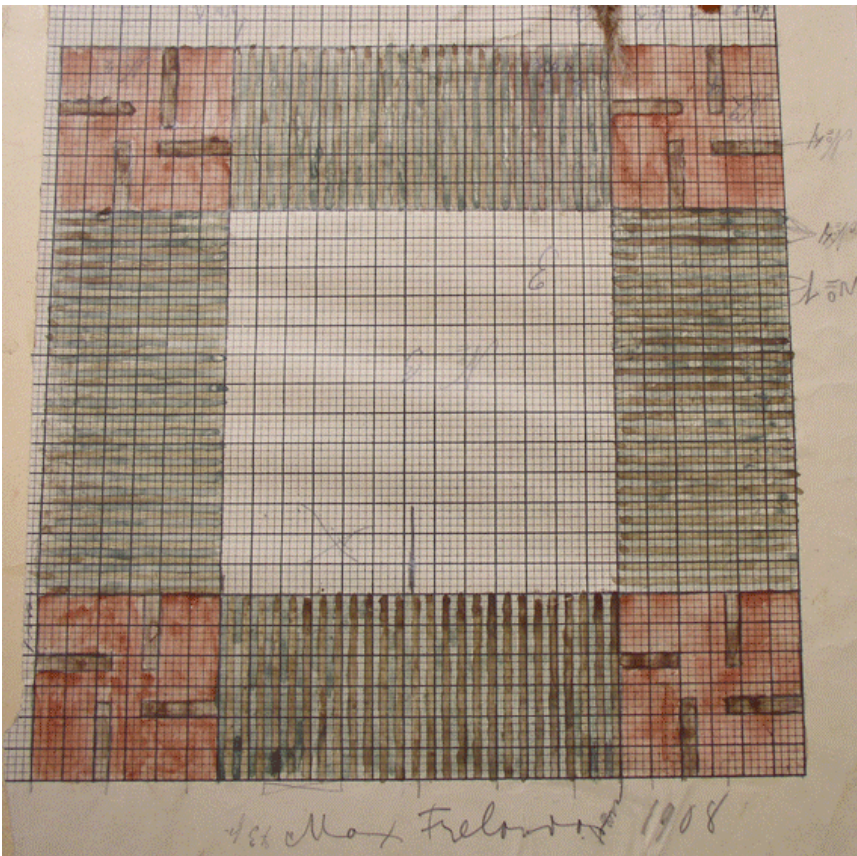
Kuva 4. Helga Blomqvistin sinivuokko-aiheinen tekstiilimalli. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

MAX FRELANDER – arkkitehti tekstiilisuunnittelijana

Max Georg Frelander syntyi Helsingissä 23.4.1881 ja valmistui arkkitehdiksi vuonna 1903. Hän suunnitteli julkisia rakennuksia, kuten kansallisromanttisen Helsingin Työväentalon yhdessä Karl Lindahlin kanssa, monia jugendtyylisiä asuinkerrostaloja ja huviloita sekä omakotitalojen rakennustyyppejä. Hän oli myös sisustus- ja huonekalusuunnittelija, ja toimi Taideteollisuuskeskuskoulussa huonekalukomposition opettajana vuodesta 1909. Ainakin 1930-luvulla hänellä oli oma arkkitehtitoimisto Helsingissä. Hän kuoli 29.1.1949.

Max Frelander toimi Fredrika Wetterhoffin Työkoulun piirustuksenopettajana vuosina 1906-07. Syy siihen, miksi toimeen valittiin arkkitehti, ei ole tiedossa, mutta tavallaan se tuntuu hyvin luontevalta: Wetterhoffilla valmistettiin hyvin paljon sisustustekstiilejä, ja jugend-ajan henkeen kuului myös tietty kokonaisarkkitehtuurin ajatus. Wetterhoffin ja Frelanderin yhteys saattoi syntyä Kuopiossa vuonna 1906 järjestetyn Kotiteollisuusnäyttelyn puitteissa: Näyttelyn komissaareina olivat arkkitehdit Armas Lindgren ja Max Frelander. Tapahtuma oli melkoinen voimainponnistus, sillä esillä oli 25.000 esinettä noin 3.000 näytteilleasettajalta – Wetterhoffin Työkoulu yhtenä niistä. Näyttelyn tarkoituksena oli tuoda esille maamme kotiteollisuuden osaamisen taso ja esteettinen tila.

Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa on tallella muutamia Max Frelanderin tekemiksi otaksuttuja tekstiilien työpiirustuksia sekä yksi hänen suunnittelemansa ryijyteknikalla toteutettu tyydynpäällinen. Mallit – ryijy, matto, tyyny, kangas – ovat joko jugendtyylisiä tai geometrisia ja väreiltään voimakkaita.

Kuva 5. Max Frelanderin suunnittelema ja signeeraama mattomalli. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

AINO KEINÄNEN – piirustuksenopettaja ja mallisuunnittelija

Helmi Aino Keinänen (myöh. Keinänen-Baeckman)

syntyi Helsingissä 18.4.1883 taiteilija K.P. Keinäsen tyttärenä. Hän sai päästötodistuksen Helsingin suomalaisesta tyttökoulusta 1899. Hän valmistui Helsingin Käsityökoulun opettajatarosastolta 1901, toimi saman koulun taideompelun vt. opettajana 1904 ja auskultoiti Helsingin suomalaisessa tyttökoulussa 1907. Aino Keinänen opiskeli Taideteollisuuskeskuskoulun ylemmällä osastolla, mistä hän valmistui vuonna 1907, sekä yksityisoppilaana Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulun kuvanveisto-osastolla, mistä sai päästö-todistuksen 1907. Vuosina 1907-1908 hän opiskeli Saksassa Dresdenissä Königliche Sachsische Kunstgewerbeschule (Saksin kuninkaallinen taidekudontakoulu).

Kuva 6. Topi Vikstedtin pilapiirros Aino Keinäsestä: *"Aino Keinänen, koristetaiteilija ja Hämeenlinnan käsityökoulun konstin johtajatar"*. (Kuva Pekka Suhosen kirjasta *Ei vain muodon vuoksi. Suomen Taideteollisuusyhdistys* 125)

Vuonna 1908 Aino Keinänen muutti Hämeenlinnaan, missä hän toimi suomalaisen yhteiskoulun piirustuksenopettajana 1908-09. Hämeenlinnan Yhteiskoulun edeltäjä, Hämeenlinnan suomalainen tyttökoulu, oli perustettu vuonna 1878, kun Hämeenlinnan normaalilyseon opettajat olivat tyytymättömiä kaupungin kouluoloihin: Hämeenlinnassa oli silloin kaksi ruotsinkielistä tyttökoulua, mutta tytöillä ei ollut mahdollisuutta käydä oppikoulua suomen kielellä. 1900-luvun alussa yhteiskouluajatus alkoi saada Hämeenlinnassa suurta kannatusta, ja niin-pä suomalainen tyttökoulu muuttui yhteiskouluksi 1904.

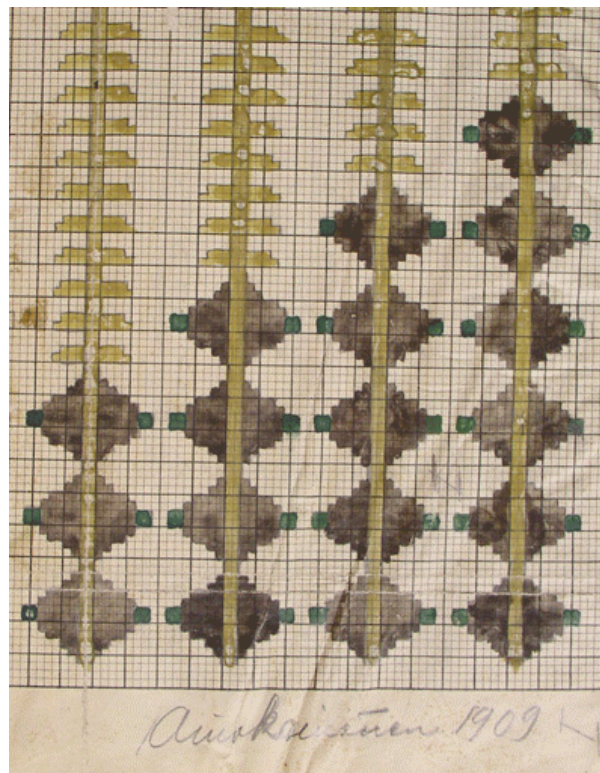
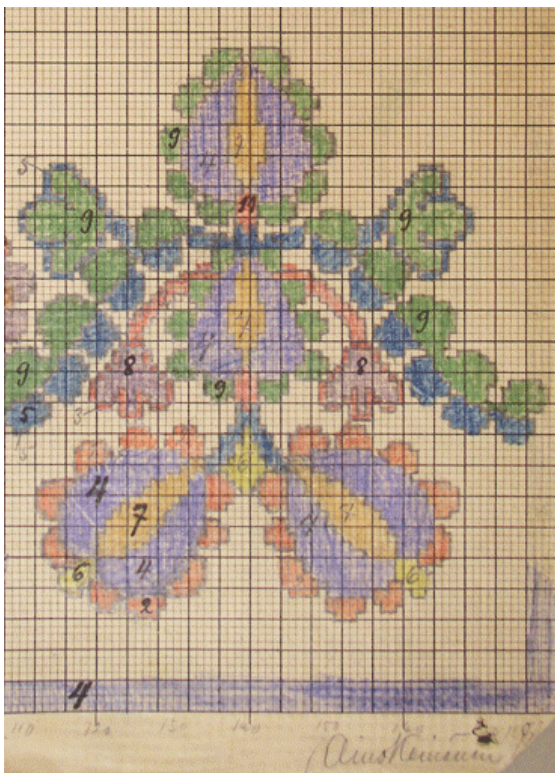
Vuonna 1908 Aino Keinänen siirtyi yhteiskoulusta piirustuksenopettajaksi ja mallien suunnittelijaksi Fredrika Wetterhoffin Työkouluun, ja tässä toimessa hän jatkoi vuoteen 1917. Samaan aikaan hän opetti perspektiivipiirustusta Taideyhdistyksen piirustuskoulussa vuosina 1912-16. Hän oli vuoden 1911 syksyllä perustamassa Suomen koristetaiteilijain liittoa, joka sai myöhemmin nimen Ornamo.

Aino Keinänen ilmeisesti onnistui piirustuksenopettajan työssään Wetterhoffilla hyvin. Kun kotiteollisuustarkastaja vuonna 1909 kävi koululla ja jakoi moitteita opetuksen tasosta, sai piirustuksen opetus kuitenkin kiitosta: *"Piirustuksen opetus, joka tänä vuonna on ollut neiti Aino Keinäsen käsissä, on hyvällä kannalla. Luonnon aiheita käyttäen on edistytty helpomasta vaikeimpaan, vieläpä eräitä oppilaitten sommitteluista saatettu kudotuiksikin. Se, ettei neiti Keinänen ainakaan toistaiseksi ole kudonnan tekniikkaan syvällisemmin perehtynyt, eikä piirustuksen ja kudonnan opetus muuten laitoksella ole lähemmässä vuorovaikutuksessa*

keskenään, lienee etupäässä vaikuttanut siihen ettei omatekoisten mallien kokeilua ole enemmälti saatettu käytäntöön.” Aino Keinänen ei ollut ainoa aikakauden tekstiilisuunnittelija, joka ei ollut saanut Taideteollisuuskeskuskoulussa mitään varsinaista tekstiilitaiteilijan koulutusta. Tekstiilitaiteen opetus käynnistyi siellä virallisesti vasta vuonna 1929 ja ensimmäiset kangaspuut olivat ilmestyneet koulun tiloihin vasta 1920-luvun alussa.

Piirustuksen oppimäärä Wetterhoffin Työkoulussa oli Aino Keinäsen opettajakaudella esimerkiksi lukuvuonna 1911-12 seuraavanlainen: ”I luokka (6 tuntia viikossa). Piirretty kasveja luonnon mukaan. Väritasoittelua ja väritysharjoituksia. Värioppi selitetty. Yksinkertaisia sommitteluharjoituksia. Maalattu vesiväreillä. II luokka (6 tuntia viikossa). Luonnon mukaan on piirretty kasveja, höyheniä, perhosia ym. Sommiteltu malleja eri kutomistapoja varten. Mallin suurentamista ja pienentämistä. Väritysharjoituksia. Vesivärejä käytetty.”

Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa on noin sataviisikymmentä Aino Keinäsen tekstiilimallisuunnitelmaa, useimmat työpiirustuksina: mattoja, verhoja, raanuja, pöytäliinoja, damasteja sekä ontelo- ja kuvikaskankaita. Tyylliltään ne edustavat jugendia tai geometrisia malleja, muutamissa on itämaisvaikutteisia kuvioita. Ne mallit, joiden värit on annettu, ovat sävyiltään voimakkaita. Varsinkin kiintopujotus- ja nukkamattojen suunnitelmissa on voimakkaat värit ja monissa runsasta ornamenttikuviointia. Malleilla ei vielä ole erityisiä nimiä, mutta jotkut niistä on nimetty ilmeisesti tilaajan mukaan, kuten ”Hedmanin pöytäliina” tai ”Labbartin servietti”. Wetterhoffin tämän kauden tilauskirjoissakaan malleilla ei ole nimiä, vaan niihin viitataan suunnittelijan nimellä, kuten esimerkiksi ”4 m huonekalukangasta, neiti Keinäsen malli”. Wetterhoffin kokoelmissa on myös yksi Aino Keinäsen suunnittelema suurikokoinen kiintopujotusmatto.

Kuva 7. Yksityiskohdat kahdesta Aino Keinäsen suunnittelemasta ja signeeraamasta mattomallista. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Aino Keinänen jugendtyylisiä kirjontamalleja (tyynyjä, pöytäliinoja, pannumyssyjä) oli julkaistu jo Suomen Käsityön Ystävien vuosien 1906 ja 1909 esitteissä. Hän myös menestyi Käsityön Ystävien mallisuunnittelukilpailuissa esimerkiksi vuonna 1913. *Käsiteollisuus*-lehti julkaisi hänen mallejaan jo vuodesta 1907 lähtien. Hän julkaisi mallejaan myös kirjoina, joita ovat ”Merkkauskirja” (1912), ”Ompelu-, schmelzi-, nukka- ja batiikkimalleja” (yhdessä Ingegerd Eklundin kanssa), ”Käsityömalleja” (1920, yhdessä Ingegerd Eklundin kanssa), ”Kirjaimia” (1925, yhdessä Ingegerd Eklundin kanssa) ja ”Kutomamalleja” (1928, yhdessä Ingegerd Eklundin kanssa).

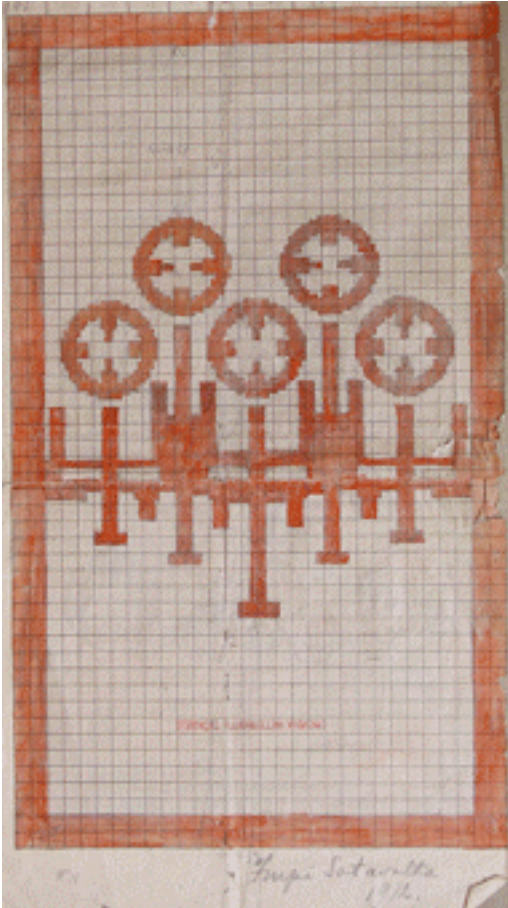
Vuonna 1917 Aino Keinänen palasi Helsinkiin, missä hän toimi mallinpiirtäjänä AB Konstindustri – Taideteollisuus OY:ssä. Taideteollisuus OY:n olivat 1917 perustaneet taiteilijat Maria Schwartzberg, Lina Palmgren ja Ingegerd Eklund erottuaan Suomen Käsityön Ystävistä. Liikkeen oli määrä tehdä piirustuksia, valmistaa ja myydä kaikenlaisia naisten käsitöitä, ”kudonnaisia, ompelutöitä ja vastaavaa”. Lina Palmgrenista tuli liikkeen toimitusjohtaja ja Maria Schwartzbergistä taiteellinen johtaja. Piirtäjinä toimivat Ingegerd Eklund ja Aino Keinänen. Taideteollisuus OY:llä oli 1920-luvulla toimisto Eteläsatamassa ja 1920-luvun lopulla Heikin-kadulla (nykyinen Mannerheimintie). Yritys kaatui Maria Schwartzbergin kuoleman jälkeen.

Aino Keinäsellä – josta oli tullut Keinänen-Baeckman vuonna 1919 meriväen luutnantti Sigurd Johannes Teodor Baeckmanin kanssa solmitun avioliiton myötä – oli tämän jälkeen oma kutomo Vironkatu 4:ssä. Hän työllisti siten, kuten moni muukin 1920-luvun tekstiilitaiteilija, itsensä perustamalla kutomon tai suunnittelutoimiston, ja toimi itsenäisenä tekstiilitaiteilijana ja yksityisen kudonta-ateljeen omistajana. Opintomatkoja hän teki eri kohteisiin, mm. vuonna 1923 Venetsiaan, Firenzeen, Roomaan, Napoliin ja Monzaan. Aino Keinänen-Baeckman kuoli vuonna 1962.

IMPI SOTAVALTA – ryijysuosikkien suunnittelija

Impi Sotavalta syntyi Lempäälässä 2.5.1885. Ylioppilaaksi päästyään hän lähti opiskelemaan Taideteollisuuskeskuskouluun, jonka ylemmältä taideteolliselta osastolta hän sai päästötodistuksen 1909. Samana vuonna hän antoi opetusnäytteet ja sai opettajatodistuksen Helsingin yliopiston piirustussalilta. Vuonna 1913 hän opiskeli Saksassa Münchenissä *Lehr- und Versuch-Ateliers für angewandte und freie Kunst*issa (Sovelletun ja vapaan taiteen oppi- ja kokeilu-ateljeet). Työvuotena 1912-13 hän oli oppilaana Fredrika Wetterhoffin Työkoulun ylimääräisellä kutojaosastolla 4 kuukautta.

Impi Sotavalta toimi Fredrika Wetterhoffin Työkoulun piirustuksenopettajana ja mallien suunnittelijana lyhyen ajan vuosina 1912 ja 1916. Wetterhoffin tekstiilikokeelmissa on kymmenen Impi Sotavallan suunnittelempien tekstiilien työpiirustusta (mattoja, ryijyjä ja seinävaatteita). Osa on jugendtyylisiä, osa malleiltaan geometrisiä. Joillakin Impi Sotavallan tekstiilimalleilla on jo nimet, kuten matot tai ryijyt ”Orkidea” ja ”Pyhä Yrjänä”.

Impi Sotavalta oli opettajana Tampereen käsityönopettajaseminaarissa vuonna 1916 ja Helsingin käsityökoulussa vuonna 1917. Varsinaisen elämäntyönsä hän teki taiteilijana Suomen Käsityön Ystävissä 1917-1943. Hän suunnitteli Käsityön Ystävissä pääasiassa ryijyjä, mutta myös karvalankamattoja, sohvatyynyjä ja pöytäliinoja. Käsityön Ystävissä piirtäjien ja taiteilijoiden tehtävät jakautuivat käytännössä myös tekstiilityyppien mukaan, ja vuonna 1919 oli Sotavallan alueeksi määritelty ”Kutomatöiden piirustukset ja värien valitsemiset y.m.”.

Impi Sotavallan tekstiilimalleja julkaistiin *Käsinteollisuus* lehdessä vuosista 1918-22 alkaen, ja hänen ryijymallejaan nähtiin Kotilieden sivuilla. Hän suunnitteli myös kirkkotekstiilejä. Hänen piirtämiään ja Suomen Käsityön Ystävien valmistamia tekstiilejä on mm. Akaan (1926), Säynätsalon (1927) ja Harjavallan (1934) kirkossa.

Kuva 8. Impi Sotavallan suunnittelema ja signeeraama mattomalli.

(Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Impi Sotavalta oli Suomen Käsityön Ystävien tuotteliain ryijysmittelija ja maamme suosituimpia ryijysuunnittelijoita, jonka yleistajuiset, vanhoihin suomalaisiin ryijyperinteisiin pohjaavat ryijyt ovat levinneet Suomen kansan laajojen piirien keskuuteen. Ornamon vuosikirjassa 1945 todettiin: ”Suomessa tuskin on sitä kotia, missä Impi Sotavallan töitä ei tunnettaisi tai omistettaisi.” Hänen ryijyjään on myös mm. Victoria ja Albert -museon kokoelmissa sekä Tukholman Kuninkaanlinnassa. Impi Sotavalta matkusteli aikanaan poikkeuksellisen paljon ja laajasti aina Egyptiä, Turkkia ja Marokkoa myöten. Hän kuoli 4.5.1943.

INKERI KOSKIMIES – akvarellien taitaja

Ingrid (Inkeri, Inga) Charlotta Koskimies-Heng (o.s. Koskimies, ent. Forsman) syntyi Helsingissä 7.10.1889. Hänen isänsä oli Helsingin taideteollisuuskoulun rehtori William Vindician Forsman. Inkeri Koskimies suoritti ylioppilastutkinnon vuonna 1908 ja opiskeli sen jälkeen Taideteollisuuskeskuskoulun ylemmällä osastolla, mistä valmistui 1912. Vuonna 1911 hän teki opintomatkan Tanskaan.

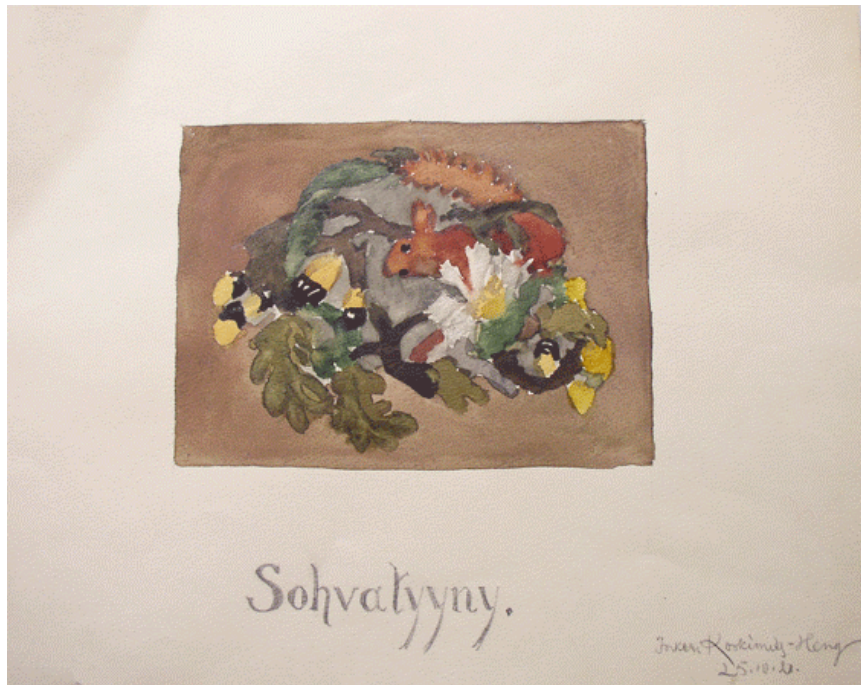
Kuva 9. Inkeri Koskimies-Heng.
(Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Inkeri Koskimies suuntasi opettajan uralle ja suoritti opettajanäytteet ja kasvatusopin tutkinon 1912 sekä opiskeli Helsingin käsityöopettajaopistossa, mistä valmistui 1915. Hän suoritti kansakoulunopettajattaren käsityökurssin Sortavalan seminaarissa 1914. Hän toimi vt. piirustuksen ja käsitöiden opettajana Helsingin teollisuuskoulussa 1915 ja Sortavalan seminaarissa 1917. Vuonna 1917 hän oli vt. piirustuksenopettajana Helsingin Käsityökoulussa.

Inkeri Koskimies osallistui 1910-luvulla useisiin Suomen Käsityön Ystävien tekstiilisuunnittelu-piirustuskilpailuihin hyvällä menestyksellä. Esimerkiksi vuonna 1913 hän sai toisen palkinnon lattiaryijyypiiirustusten sarjassa ja vuonna 1914 toisen palkinnon ruokahuoneen sisustuksen suunnittelussa. Vuonna 1916 Käsityön Ystävät osti häneltä mallipiirustuksia, ja vuodesta 1920 eteenpäin hän suunnittelikin Ystäville malleja.

Vuonna 1917 Inkeri Koskimies siirtyi Hämeenlinnaan Fredrika Wetterhoffin työkoulun piirustuksenopettajaksi, missä toimesta hän oli vuoteen 1922 asti. Ilmeisesti Inkeri Koskimies oli Hämeenlinnaan muutettuaan perustanut opettajatoimensa ohella oman käsityö- tai kudontaliikkeen, sillä Fredrika Wetterhoff –säätion johtokunnan kokouksen pöytäkirjasta löytyy 7.11.1920 seuraavanlainen merkintä: ”5§: Kun johtokunnan tietoon oli tullut että piirustuksenopettajatar oli kaupungissa aloittanut oman liikkeen, joka voi kilpailla koulun liikkeen kanssa jossakin määrin, annettiin johtajan toimeksi yksissä neuvoin johtokunnan puheenjohtajan kanssa irtisanoa opettajatar, jos siihen heidän harkintansa mukaan syytä on.” Syytä irtisanomiseen ei näköjään sittenkään löytynyt, koska Inkeri Koskimies sai jatkaa toimessaan.

Kuva 10. Inkeri Koskimies-Hengin maalaama sohvatyynymallin vesiväriluonnos.
(Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa on viitisenkymmentä Inkeri Koskimiehen tekstiilimallia luonnoksina tai työpiirustuksina. Kun Wetterhoffin taiteilijat olivat aikaisemmin tehneet malleistaan väritettyjä työ- eli ruutupiirustuksia, niin Inkeri Koskimiehen tekemistä malleista löytyvät ensimmäiset akvarellinomaiset vesiväriluonnokset. Hän suunnitteli mm. mattoja,

istuinmattoja, sohvatyynyjä, verhoja ja ryijyjä. Monissa malleissa on kukkia ja itämaisvaikuttaisia ornamenttikuvioita. Värit ovat voimakkaita.

Inkeri Koskimies solmi vuonna 1920 avioliiton saksalaissyntyisen taiteilijan Leo Hengin kanssa. Wetterhoffilta lähdettyään hän toimi Savonlinnan tyttölyseon piirustuksen, kaunokirjoituksen ja käsityön opettajana 1922-39 sekä Raahen seminaarin piirustuksen, kaunokirjoituksen ja käsityön lehtorina 1939-55.

Aviomies Leo (Leopold) Heng oli syntynyt Etelä-Saksassa Memmingenissä 6.12.1897 ja joutunut Suomeen ensimmäisen maailmansodan yhteydessä vuonna 1918. Hän oli koulutukseltaan taiteilija ja konservaattori. Myös Inkeri Koskimies-Heng oli opettajantoimensa ohella taiteilija, joka maalasi enimmäkseen akvarelleja. Hengien poika Bey Heng on kertonut äitinsä olleen ahkera, innostunut maalari. Vapaa-aikana syntyi 2-3 akvarellia päivässä ja joskus enemmänkin, kun työvire oli hyvä. Taideteokset menivät usein ystäville ja opettajavereille lahjoiksi, ja niitä on paljon raahelaisissa kodeissa. Akvarellien lisäksi Inga Heng suunnitteli käsityömalleja. Lahjakkaille oppilaille molemmat Hengit pitivät kotonaan taidekerhoa.

ESTER PERHEENTUPA – kudonnanopettaja ja kirjoittaja

Ester Perheentupa syntyi 2.6.1896 Laitilassa. Käytyään Lapuan emäntäkoulun vuosina 1917-19 hän lähti opiskelemaan Hämeenlinnaan Fredrika Wetterhoffin Työkouluun, jonka opettajaosastolta hän sai päästötodistuksen 1921. Hän toimi Turun Kotiteollisuus Oy Pirtin työnantaja 1922 ja Oy Pirtin Kankaanpään kutomon johtaja 1922-23. Sitten Ester Perheentupa palasi Hämeenlinnaan ja työskenteli Fredrika Wetterhoffin työkoulun ammattitiedon, kudonnan ja kehruun opettaja vuodesta 1924 vuoteen 1946. Tänä aikana hän teki opintomatkat Tanskaan 1927, Ruotsiin ja Norjaan 1928 ja Tukholmaan 1930. Hän hankki itselleen ajokortin, ja oli ensimmäinen Hämeenlinnassa ajokortin saanut nainen.

Kuva 11. Ester Perheentupa Wetterhoffin pihalla. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Vaikka Ester Perheentupa ei ollut Wetterhoffilla piirustuksenopettajana, joiden toimenkuvaan tekstiilimallien suunnittelu varsinaisesti kuului, eikä itse pitänyt itseään taitelijana vaan opettajana, oli hänen merkityksensä wetterhoffilaisten tekstiilien kehittymiselle silti hyvin suuri. Hänen vaikutuksensa oli huomattava uusien värisommittelujen ja sidosten taitavana kokeilijana. Kuten monet muutkin Wetterhoffin mallisuunnittelijat Ester Perheentupa julkaisi mallejaan lehdissä (mm. *Kotiliedessä*, *Kotiteollisuudessa* ja *Pellervossa*) ja kirjoissa (mm. ”Kutokaa itse kankaanne” 1928, ”Kutokaa kuviollisia kankaita” 1932, ”Kotikankurin sidosopas” 1944). Hänen kirjallinen toiminta oli kaiken kaikkiaan sangen laajaa, ja hän julkaisi vuosien varrella kirjojen lisäksi myös suuren määrän alansa kysymyksiä koskettelevia artikkeleita *Kotiliedessä*, *Emäntälehdessä* sekä *Omin käsin* -lehdessä ”tehdn nimensä koko maan käsi-työnharrastajain ja perheenemäntien keskuudessa tunnetuksi”, kuten Hämeen Sanomat kirjoitti Ester Perheentuvan täyttäessä 50 vuotta. Kirjoittajana hän oli monipuolisesti lahjakas, sillä hänen kynästään syntyi tarvittaessa myös pakinoita ja jopa runoja, kuten ”Kotiteollisuusopistolaisten laulu” (1933) tai runosikermä Wetterhoffin Arjanlinna-rakennuksen tupaantuliisiin (1933).

Vuosina 1932-35 Ester Perheentupa toimi vastaavana toimittajana *Lastu ja lanka* -lehdessä, joka oli perustettu *Käsiteollisuus*-lehden lakattua ilmestymästä. *Lastu ja lanka* toimitettiin ja painettiin Hämeenlinnassa, ja se pyrki kulkemaan edeltäjänsä *Käsiteollisuus*-lehden jälkiä, mutta ei halunnut olla yhtä ”kuiva” ammattilehti. Osa artikkeleista oli pakinatyyllisiä, mutta siinä julkaistiin myös kansatieteellisiä kirjoituksia eri käsityötekniikoista, kerrottiin liiton kokouksista ja kotiteollisuusyhdistysten kurseista jne. *Lastu ja lanka* -lehdessä oli myös kudonta-, ompelu- ja puutöiden malleja. Kudontamalleja suunnittelivat mm. Ester Perheentupa, Eva Leimu ja Ester Ax.

Kuva 12. *Lastu ja lanka* -lehden toimitustyötä.
(Kuva: *Lastu ja lanka* 6/1933)

Kansikuvia lehteen piirsivät Ester Perheentuvan ystävät ja kollegat Laila Karttunen, Ester Ax ja Pia Katerma. Lehden levikki ja talous tuottivat koko ilmestymisen ajan huolta, ja jo vuoden 1934 viimeisessä numerossa Ester Perheentupa ilmoitti, että lehti lakkautetaan. Hän jatkoi kuitenkin *Lastu ja langan* toimittamista vuoden 1935 loppuun saakka, jolloin hän erosi sairauden vuoksi päätoimittajan tehtävistä, ja lehti lakkasi ilmestymästä.

Ester Perheentuvan Wetterhoffilla suunnittelema tekstiilimalleja on Wetterhoffin tekstiilikoelmissa yli kahdeksankymmentä kappaletta. Niissä on vesiväriluonnoksia ja työpiirustuksia mm. pöytäliinoihin, huiveihin, tyynyihin, ryijyihin, mattoihin ja keinutuolinmattoihin. Malleilla on nimet, ja niissä on tyyliltään sekä perinteisiä kansanomaisia ja kasviaiheisiä että funkistyyllisiä malleja. Kokeellista materiaalikäyttöä ja tekniikkaa on esimerkiksi räsykuteisessa seinävaatteessa ”Varsinais-Suomi ja Pohjanmaa”, jonka pinnassa on yhdistelty nukkaa ja kierto-pujotusta.

Wetterhoffilta lähdettyään Ester Perheentupa perusti Hämeenlinnaan oman kutomakoulun, joka toimi Lahdensivuntie 30:ssä vuoteen 1953 asti. Opettajana hän vaati kudonnan opiskelijoilta aina parasta, ja työ oli joskus jopa purettava ellei se tyydyttänyt opettajaa.

Vuodesta 1951 alkaen Ester Perheentupa piti *Pellervo*-lehdessä kahdentoista vuoden ajan suuren suosion saavuttanutta ”Pellervon kankureille” –palstaa. Hän toimi palstalla lukijoidensa neuvonantajana monenlaisissa käsityöalan kysymyksissä, ennen muuta kankaankudontaa koskevissa. Hän opasti kutojia, jotka halusivat valmistaa kauniita käyttö- ja juhlakankaita koteihinsa – ja varsinkin vielä 1950-luvun alussa monenmoisista pula-ajan materiaaleista. Ester Perheentupa sommitteli lukijoilleen lukuisia kankaiden malleja, ja antoi siinä ohessa neuvoja niin kudonnan nikseistä kuin yksinkertaisuuden kauneudesta kodin tekstiileissä. Hänen kirjoitustyylinsä oli pakinoiva ja tuttavallinen, mutta samalla vaativa työn hyvän suorittamisen suhteen.

Aktiivisina työvuosinaan Ester Perheentupa oli mukana monissa käsityö- ja kotiteollisuusalan luottamustehtävissä. Viimeiset vuotensa hän omisti Sisälähetysseuran toiminnalle, ja hän kuului pitkään seuran johtokuntaan. Hän vietti loppuelämänsä Hämeenlinnan Sisälähetysseuran vanhainkodissa kuolemaansa 1979 asti.

Kuva 13. *Lastu ja lanka* -lehden kansikuvia, piirtäneet Pia Katerma, Ester Ax ja Laila Karttunen.

LAILA KARTTUNEN – kuusikymmentä vuotta tekstiilitaiteen parissa

Kuva 14. Laila Karttunen työpöytänsä ääressä vuonna 1932.
(Kuva Sinikka Peltovuoren kirjasta *Linnut liiteli sanoja*)

Laila Maria Karttunen syntyi Suonenjoella 16.3.1895. Hän kävi keskikoulun Oulun suomalaisessa yhteiskoulussa. Perhe muutti Lemille, ja Laila Karttunen meni opiskelemaan Lappeenrannan kutomakouluun, josta valmistui vuonna 1915. Sen jälkeen hän muutti Turkuun, missä kävi Turun taideyhdistyksen piirustuskoulun 1915-18. Nuoresta lähtien taidemaalarin urasta haaveillut Karttunen kokeili vapaan taiteilijan ammattia, mutta joutui toteamaan, ettei sillä pysty elättämään itseään. Vuonna 1919 hän lähti opiskelemaan piirustuksenopettajaksi Taideteollisuus-keskuskouluun, vaikka opettajan ammatti kauhistuttikin häntä. Hänen opettajansa Arttu Brummer huomasi Karttunen taidot suunnittelijana ja kehotti häntä siirtymään mallipiirustus-osastolle. Opintojen päätteeksi 1922 Karttuselle järjestyi työpaikka Karhulan lasitehtaalla.

Tekstiilitaiteilija Eva Anttilan ehdotuksesta Laila Karttunen kuitenkin haki jo muutaman kuu-kauden kuluttua Fredrika Wetterhoffin Työkoulussa avoinna ollutta piirustuksen ja tyyliopin opettajan paikkaa. Vaikka opettajan työ ei häntä erityisesti houkuttellutkaan, niin sidosoppi ja työhön kuuluva tekstiilimallien suunnittelu kiinnostivat häntä. Hän sai paikan ja vietti seuraavat kahdeksan vuotta Hämeenlinnassa. Tänä aikana hän teki opintomatkoja Skandinavian maihin, Pariisiin 1925 sekä Pariisiin ja Italiaan 1928. Laila Karttunen kudontamalleja julkais- tiin *Käsateollisuus*-lehdessä, ja vuonna 1930 hän julkaisi ensimmäisen mallisalkkunsaa ”Malleja kutomatöihin I”, jonka toinen osa ilmestyi 1932. Hänen tekstiiliteoksiaan oli jo 1920-luvulla esillä näyttelyissä niin kotimaassa kuin ulkomaillaakin – esimerkiksi Pariisissa 1925 ja 1927 ja Barcelonassa 1929.

Laila Karttunen oli 1920-luvun alussa sisäistänyt mm. Arttu Brummerin edistämän ajatus- maailman käsiteollisuuden kansallisesta kutsumuksesta ja valistustehtävästä. Karttunen kir- joitti *Käsateollisuus*-lehden numeroon 6/1923 artikkelin ”Vanhasta ryijyteollisuudestamme”, jossa hän ihannoiden kuvaili menneiden vuosien ryijynkutojien ajatuksia ja suomalaisen luonnon merkitystä innoituksen antajana. Aikakauden valistustyössä oli lähtökohtana kan- santeiteen perinnön vaaliminen taideteollisuudessa ja kotien sisustukseen kuuluvien esinei-

den suunnittelussa. Tekstiilitaiteilijan tehtäväksi muodostui tässä ajatusmaailmassa kansanomaiseen suomalaiseen tekstiiliperintöön perustuvien, esteettisesti korkeatasoisten ja ajan sisustustyyliin sopeutuvien, helposti huollettavien tekstiilien suunnittelu – nämä lähtökohdat olivat varmasti Laila Karttusella mielessä hänen työssään Wetterhoffin tekstiilimallien suunnittelijana.

Laila Karttusen opettajantyön alkuvaiheessa Wetterhoffilla oli piirustuksessa suoritettavina seuraavanlaiset oppimäärät: ”1 luokka. (6 tuntia viikossa). Piirretty kuivattuja kasveja. Syksyllä maalattu eläviä kasveja mustalla värillä. Sommiteltu ornamentteja sekä yksinkertaisia kudontamalleja. Värisointuoppia luettu Viljasen ’Väriensommittelun’ mukaan. 2 luokka. (6 tuntia viikossa). Maalattu eläviä kasveja mustalla värillä sekä syksyn lehtiä väreillä. Kudontamallien sommittelua. Tyyliopissa luettu ja piirretty eri tyyliä rakennus- ja ornamenttimuotoja.” Laila Karttunen ei kuitenkaan ollut kutsumukseltaan opettaja, vaan taiteilija, ja hänet luettiin jo 1920-luvulla maamme merkittävimpien ’kudontataiteilijoiden’ joukkoon. Opettamisen ohella hän suunnittelikin valtavan määrän malleja Wetterhoffin kutojille ja opiskelijoille sekä toteutti joukon omia uniikkeja tekstiilitaideteoksiaan.

Laila Karttusen ensimmäiseltä Wetterhoffin-kaudelta on Wetterhoffin tekstiilikokoelmassa lähes 500 mallia luonnoksina ja työpiirustuksina. Malleissa näkyvät niin kansanomaiset kuin luontoaiheet, niin funktionalismin kuin kuvataiteen (kubismin) vaikutteet. Monien työpiirustuksien kuluneisuudesta näkee, että malleja on käytetty paljon: kutojien kädet ja nuppineulat ovat jättäneet niihin jälkensä.

Kuva 15. Laila Karttusen akvarelli ”Kaupunki” vuodelta 1929 sekä näyte hänen samoihin aikoihin suunnittelemaansa kudotusta kankaasta. (Kuva Elsa Silpalan ja Tuula Heinäsen kirjasta *Wetterhoff sata vuotta*)

Vaikka Laila Karttunen oli Wetterhoffilla mallien suunnittelijana tuottelias, oli tekstiilitaiteilijana toimiminen pikkukaupungissa sijaitsevassa alan oppilaitoksessa hänelle kuitenkin henkisesti raskasta. Hän sai omien teostensa näyttelyistä ylistäviä kritiikkejä, ja – Sinikka Peltovu-

ren sanoin – hänestä ” tuli lyhyessä ajassa liian kuuluisa, ja oppilaitos jäi varjoon.” Kun Suomen Käsityön Ystävät kutsui Laila Karttusen kutomonsa johtajaksi, hän pari vuotta asiaa harmittuaan sanoutui irti opettajan toimestaan ja muutti Helsinkiin vuonna 1931. Hänen seuraajakseen Wetterhoffin piirustuksenopettajana tuli Ester Ax.

Laila Karttunen piti työstään Suomen Käsityön Ystävissä. Kutomon johtaminen oli antoisaa, sillä kutojat olivat taitavia ja kunnianhimoisia. Koska työ Käsityön Ystävissä ei ollut kokopäivätoimista, Laila Karttunen pystyi perustamaan myös oman mallitoimiston. Yhteydet Hämeenlinnaan ja Wetterhoffille eivät katkenneet kokonaan, sillä lankatilaukset ja mallit kulki- vat ahkerasti suuntaan ja toiseen. Karttunen myös avusti ystävänsä Ester Perheentuvan *Lastu ja lanka* -lehteä mm. kansikuvapiirroksilla.

Uusia malleja

kauniin kutomatyön harrastajille:

Laila Karttusen muista KUTOMA- MALLEISTA kirjoitti ylitarkastaja Lauri Kuoppamäki Hels. Sanomissa: »Ne ovat taideteoksia kukin kehdestään.» Salkku sisältää: 40 moniväristä ja yksi- väristä ikkunaverhoja, oviverho- ja, kaitalinoja, huonekalukankai- ta, mattoja, rytyjiä, y. m. sekä 47 lankamalla monissa väreissä ja vivahteissa. — Salkussa 90 mk.	Ester Perheentupa julkaisi joku vuosi sitten jo 2:nä painoksena ilmestyneen täydellisen kutomaopin »KUTOKAA ITSE KANKAANNE» (259 kuvaa, 20.—, sid. 30.—.) Nyt hän on liittänyt siihen malli- kirjan KUTOKAA KUVIOLLISIA KANKAITA! Se sisältää 48 moniväristä ja yksi- väristä mallia huonekalukankail- le, sohvapeitteille, akkunaverhoille y. m., tarkkoine kaavoineen ja työ- ohjeineen. — Hinta 35 mk.

Werner Söderström Osakeyhtiö

Kuva 16. WSOY:n mainos *Lastu ja lanka* -lehden numerossa 2/1933

1930-luku oli Käsityön Ystävissä kehityksen, vilkkaan toiminnan ja kilpailujen aikaa. Kudontatöiden määrä kasvoi selvästi niin kodintekstiileissä, huonekalukankaissa kuin kirkkotekstiileissä. Käsinkudotut tekstiilit elivät kukoistuskauttaan, ja ajan muotokieli suosi pelkistettyjä muotoja, mikä sopi hyvin kudontatekniikkaan. Laila karttunen suunnitteli Ystäville useita kudottujen kankaiden mallistoja, ja kirkkotekstiilien suunnittelijana hän oli rohkea kokeilija yhdistellessään erilaisia kutomistekniikoita. Hänet palkittiin useissa Käsityön Ystävien kilpailuissa niin kodin- kuin kirkollisista tekstiileistään. Laila Karttunen suunnitteli 1930-luvulla myös teollisesti kudottujen mattojen malleja järvenpäläiselle Oy Plyysi ja Matto Ab:lle. Hän teki opintomatkan Saksaan ja Pariisiin vuonna 1937.

Sodan syttyminen 1939 tyrehytti Käsityön Ystävien suotuisan kehityksen. Työntekijöitä, mm. Laila Karttunen, joutui palkattomalle lomalle. Keväällä 1940 Karttunen kutsuttiin takaisin mutta alennetulle palkalle. Hän joutui vaikean valinnan eteen, kun syksyllä tarjoutui mah-

dollisuus palata Wetterhoffille. Helsingin olojen epävarmuus lopulta sai hänet päättämään ratkaisuun Hämeenlinnan hyväksi, ja niin hän aloitti vuoden 1941 alussa uuden työrupeaman piirustuksenopettajana ja mallien suunnittelijana Wetterhoffilla. Opetustyöhön hän ei kuitenkaan koskaan pystynyt täysin sopeutumaan. Seuraavana vuonna hän halusikin saada johdettavikseen myös ammattikutojat, sillä hän katsoi sen vaikuttavan edullisesti tuotteiden taiteellisen tason kohoamiseen ja siten opiston myyntipuolen kehitykseen – ja lisäksi se merkitsi opetustuntien vähenemistä.

Laila Karttunen käynnisti kansanomaisten tekstiilien keräämisen Wetterhoffin kotiteollisuusopistossa vuonna 1943. Virikkeen tällaiseen toimintaan hän oli saanut jo 1930-luvun alussa, jolloin hän vuonna 1931 yhdessä käsityöopettaja Eeva Jauhiaisen kanssa järjesti Marttojen toimesta kootun näyttelyn vahoista kansanomaisista tekstiileistä. Näyttelyssä oli tekstiilejä eri puolilta Suomea, ja niistä Laatokan-Karjalan alueelta kerätyt työt tekivät Karttuseen voimakaimman vaikutuksen erikoisuudellaan, mallien rikkauksella ja etenkin kirjontatöissä esiintyvien työtapojen runsaudella. Kirjonnasta tulikin hänen taiteensa olennainen osa vuosikymmenien ajaksi. Oma retki Laatokan-Karjalaan toteutui vuonna 1938, jolloin Karttunen ja Jauhainen kiersivät kylissä valokuvaten, piirtäen ja muistiinpanoja tehden. Kaiken kaikkiaan Karttunen teki neljä-viisi keruumatkaa eri puolille Suomea. Vuodesta 1943 lähtien Wetterhoffin opiskelijat sitten keräsivät tekstiilinäytteitä kotipitäjästään tai jostain muusta Suomen kunnasta opiston kokoelmaan.

Kun Laila Karttunen palasi Helsingistä Hämeenlinnaan, oli sota-aika ja tekstiilien materiaaleja säännösteltiin. Kotimaista pellavaa kasvatettiin ja kehrättiin langaksi runsaasti, ja pellava soveltuikin Karttuselle raaka-aineeksi hyvin, koska hän oli ottanut tavoitteekseen pellavaisten revinnäiskirjontatöiden kehittämisen. Pellava oli myös damastikankaiden materiaali. Paperinarua käytettiin verhojen ja huonekalukankaiden materiaalina, ja siitäkin Karttunen suunnitteli damastikangasta.

Kun tekstiilimateriaalien säännöstely 1940-luvun lopulla alkoi purkautua, se näkyi ryijyjen suunnittelun ja valmistuksen uudelleen alkamisena ja tākänöiden uutena nousuna. Verho- ja sisustuskankaisiin alettiin taas kiinnittää suurta huomiota – olihan maassa lukemattomia sodassa kärsineitä tai sodan jälkeen rakennettuja koteja sisustettavina. Materiaalien säännöstelyn loppuminen antoi sysäyksen Laila Karttusen uudelle luomisinnolle, mikä näkyi 1950-luvun alkuvuosina myös palkintoina Milanon triennalessa. Näyttelyissä Karttusen töitä oli lähes joka vuosi, joskus parikin kertaa vuodessa. Laila Karttunen suunnitteli 1950-luvulla Wetterhoffille lukuisia upeita tākänöitä ja ryijyjä, joista moni on edelleen Wetterhoff Oy:n tuotevalikoimassa. Wetterhoffin ammattikutomossa valmistettiin myös hänen suunnittelemaansa upeita damastiliinoja sekä puku- ja huonekalukankaita. Hänelle kehittyi oma uskollinen ihailijakuntakin asiakkaista, jotka ostivat vuosittain useita hänen suunnittelemaansa tekstiilejä.

Laila Karttunen halusi panostaa Wetterhoffin tuotteiden suunnittelun ja myynnin edistämiseen. Vuonna 1950 hän jätti virkavapausanomuksen opetusvelvollisuudesta vuodeksi eteenpäin ”voidakseen sinä aikana keskittyä opiston taiteellisen tason, kutoma- ja kirjontamallilainaamon sekä tuotteiden ammattimaisen valmistamisen kehittämiseen”. Vuonna 1951 hän teki Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan opintomatkan, jonka aikana hän tutustui maiden kotiteollisuusliikkeisiin ja museokokoelmiin. Hän myös suunnitteli opiston tuotteiden myyntinäyttelyjä, jollaisia järjestettiin esimerkiksi Tukholmassa 1947 ja Helsingissä 1953.

Laila Karttusen tällä toisella Wetterhoffin-kaudellaan suunnittelema tekstiilimalleja on luonnoksina tai työpiirustuksina Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa kuutisensataa. Eri tekstiililajit

ovat malleissa edustettuina hyvin monipuolisesti: joukossa on paljon mattoja, ryijyjä, tākänöitä, tyynejä ja huonekalukankaita sekä lisäksi rekivaatteita, istuinmattoja, seinävaatteita, vuodepeitteitä, verhoja, huiveja, vaatetuskankeita ja pannumyssyjä. Näissä Wetterhoffille tehdyissä luonnoksissakin näkyy Karttusen varma tyyli ja taiteilijan silmä – hänen mallinsa ovat selvästi erottuvia ja uutta näkemystä tuovia.

Kuva 17. Laila Karttusen suunnittelema ryijy ”Sininen tulppaani”.
(Kuva: Wetterhoff Oy)

Laila Karttusen taidot huomattiin ja tunnettiin laajemminkin maassamme. Arttu Brummer kirjoitti Ornamon vuosikirjaan 1949 artikkelin ”Taideteollisuutemme taiteilijoita” ja siinä hän ylisti Laila Karttusta näin: ”Ensimmäisenä on mainittava Laila Karttunen, joka alun perin valmistui piirustuksenopettajaksi, mutta hankki sittemmin itselleen hyvinkin pätevät tekstiiliteknilliset tiedot. Hänessä yhtyy harvinaisen pätevästi sekä taide että taitaminen. Laajojen ammatillisten tietojensa perusteella hän omaksuu milloin minkin vanhan tekniikkamuodon soveltaen sitä uudella tavalla, niin että museojäljennösten asemasta saamme kastetuoreita töitä.”

Kuva 18. Laila Karttunen työpöytänsä ääressä vuonna 1957.
(Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Tekstiilisuunnittelun ohella Laila Karttunen jatkoi piirtämisen ja taidemaalauksen harrastamista. Kun hämeenlinnalaistaiteilijoiden ns. ”Hiilikerho” vuonna 1954 järjestäytyi Hämeenlinnan Taiteilijaseuraksi, oli hän mukana joukossa.

1950-luvun puolivälin jälkeen Laila Karttunen alkoi hiljalleen vähentää suurta työmääräänsä Wetterhoffilla. Vuoden 1956 lopulla hän päätti, neuvottelujen jälkeen, erota ammattikutomon johdosta. Kutomon töiden suunnittelusta ja myynnin järjestämisestä ryhtyi huolehtimaan opettaja Helena Tarvajärvi. Eroanomuksensa kotiteollisuusopiston piirustuksenopettajan toimesta ja samalla eläkeanomuksensa Laila Karttunen jätti opiston johtokunnalle toukokuussa 1958. Kuvaamataidon opettajan toimeen valittiin hänen jälkeensä Tellervo Strömmer.

Eläkkeelle pääsy merkitsi Laila Karttuselle mieltä virkistävää ja intoa lisäävää käännettä elämässä. Luomisen vapaus tuotti 1960-luvun alkupuolelta lähtien tekstiilitaidetta, joka poikkesi jyrkästi aikaisemmin syntyneestä. Hän seurasi jatkuvasti kuvataiteen kehitystrendejä. Esimerkiksi 1970-luvun alun optinen taide kiehtoi häntä niin, että hän käytti aineksia siitä pella-vatekstiileissä, jotka hän suunnitteli Wetterhoff-säätiön pyynnöstä. Yhteistyö Wetterhoffin kanssa jatkui eläkevuosina muutenkin.

Laila Karttusen uusi luova kausi, joka kesti parikymmentä vuotta ja jonka aikana syntyi mm. upeita kuvakudoksia ja kirkkotekstiilejä, päättyi vasta sairauden saatua hänestä yliotteen. Laila Karttunen kuoli 7.1.1981. Hän oli aloittanut työn tekstiilien parissa jo opiskeluaikanaan Helsingissä vuonna 1921, ja hänen viimeinen työnsä on päivätty vuonna 1980 – hänen työuransa kesti siten kaikkiaan 60 vuotta.

SAIMI TÖRMÄNEN – nuori taiteilija sijaisena

Saimi Karoliina Törmänen (myöh. Otava) toimi Fredrika Wetterhoffin Työkoulussa Laila Karttusen sijaisena kevätlukukaudella 1923 opettaen piirustusta ja tyylioppia. Hän oli syntynyt 12.10.1901 ja kuoli 15.02.90. Kuvataiteilijamatrikkelin tietojen mukaan hän opiskeli Taideteollisuuskeskuskoulussa 1919-21, Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulussa ja Helsingin yliopiston piirustussalissa 1925, Aukusti Tuhkan taidegrafiikan kurssilla 1947-48 sekä Académie Colarossissa ja Académie de la Grande Chaumièressa Pariisissa 1931 ja Louis Calevaert-Brunin johdolla Pariisissa 1951.

Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa on tallella kaksi Saimi Törmäsen suunnittelemaa mattomallia, jotka ovat voimakasvärisiä ja kuvioiltaan itämaistyypisiä.

Kuva 19. Saimi Törmäsen suunnittelema mattomalli ”Kuusimalli”. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

ANNIKKI PALOSUO – toinen nuori sijaisopettaja

Katri Annikki Palosuo (ent. Brander) syntyi Helsingissä 12.2.1908. Käytyään 8 luokkaa Helsingin suomalaista yhteiskoulua hän suoritti piirustus- ja kaunokirjoitusopettajakurssin Taideteollisuuskeskuskoulussa vuosina 1926-29. Hän toimi Fredrika Wetterhoffin työkoulun piirustuksen apulaisopettajana 1929-30. Vuodesta 1933 lähtien hän työskenteli piirustuksen, muovailun ja kaunokirjoituksen opettajana Raahen seminaarissa.

Annikki Palosuon suunnittelema tekstiilimalleja on Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa puolenkymmentä kappaletta. Joukossa on mattoja, ryijy ja verhokangas. Tyyliiltään tekstiilit ovat funkistyyllisiä.

Kuva 20. Annikki Palosuon suunnittelema mattomalli ”Honganrunko”.
(Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Kuva 21. Margareta Ahlstedtin mattoluonnos ”Luolan suu”.
(Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

MARGARETA AHLSTEDT - funktionalismia

Margareta Ahlstedt (myöh. Ahlstedt-Willandt) syntyi Helsingissä 27.2.1888. Hänen isänsä oli taidemaalari Fredrik Ahlstedt, ja hänen äitinsä Nina Ahlstedt maalasi muotokuvia ja alttaritauluja. Margareta Ahlstedt opiskeli maalausta ensin Suomessa ja vuosina 1907-08 Tukholmassa. Syksyllä 1908 hän aloitti opinnot Taideteollisuuskeskuskoulussa, josta hän valmistui 1912. Koulussa ei tuohon aikaan vielä ollut linjajakoa, eikä tekstiilitaiteen opetus käynnistynyt virallisesti kuin vasta 1929. Tekstiilitekniikoista kiinnostuneiden taiteilijoiden oli siten hankittava taitonsa muualta, ja niinpä mm. Margareta Ahlstedt, Eva Anttila, Greta Skogster ja Impi Sotavalta täydensivät opintojaan Fredrika Wetterhoffin Työkoulussa Hämeenlinnassa 1920-luvulla.

Koulun silloinen johtaja Helena Brander järjesti heille ”räätälöityjä” muutaman kuukauden kursseja, joilla opiskeltiin kankaiden sidoksia ja kudontaa.

Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa on seitsemän Margareta Ahlstedtin suunnittelemaa maton tai keinutuolinmaton mallia. Ne edustavat tyyliään funktionalismia ja ovat väritykseltään hyvin voimakkaita.

Margareta Ahlstedt perusti vuonna 1924 Helsinkiin oman kutomon, joka vähitellen laajeni niin, että parhaimmillaan siellä työskenteli kymmenen henkilöä. Käyttötekstiilit muodostivat kutomon tuotannosta määrällisesti suurimman osan. Margareta Ahlstedt-Willandtin ura kutomon johtajana kesti yli kolmekymmentä vuotta. Hän jatkoi tekstiilitaiteilijan työtään 1960-luvulle asti, ja ura vain huipentui loppua kohti, kun hän saattoi keskittyä taidetekstiileihin kutomon mukanaan tuomien velvollisuuksien jäätyä taakse. Taidetekstiileistä hänelle muodustuivat kaikkein omimmiksi kuvakudokset. Hän kuoli Helsingissä 29.5.1967.

ESTER AX – värien soinnuttaja

Ester Ax (myöh. Ax-Tokkola) syntyi Laukaassa 25.6.1906. Hän kävi kuusi luokkaa Kajaanin yhteislyseota, josta sai erotodistuksen vuonna 1924. Hän opiskeli Taideteollisuus-keskuskoulussa ja sai sieltä päästötodistuksen 1927. Seuraavana vuonna hän suoritti Eero Järnefeltin perspektiiviopin tutkinnon Helsingin yliopistossa. Vuosina 1927-29 Ester Ax sai lisäksi auskultoimistodistuksen Helsingin suomalaisesta tyttölyseosta, suoritti kasvatusopin approbaturtutkinnon yliopistossa, käytännölliset opettajanäytteet Suomalaisessa normaalilyseossa sekä suomen kielen tutkinnon. Hän täydensi piirustustaitoaan ottamalla osaa T. Salervon piirustuksenopettajakurssiin Tammisaareissa 1929. Vuosina 1929-30 Ester Ax toimi piirustuksen-, kaunokirjoituksen- ja muovailunopettajien viransijaisena Kajaanin yhteislyseossa, Helsingin Keskuskeskuksen yhteiskoulussa ja Helsingin Koelyseossa.

Kuva 22. Ester Ax.

(Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Vuoden 1931 alusta Ester Ax tuli piirustuksen, tyyliopin, kaunokirjoituksen ja tekstauksen opettajaksi ja mallien suunnittelijaksi Kotiteollisuusopisto Fredrika Wetterhoffin Työkouluun. Vuonna 1930 annettu kotiteollisuusopistoasetus asetti uusia ehtoja piirustuksenopettajien kelpoisuusehtoihin. Niinpä Ester Axinkin oli ennen toimensa vakinaistamista 1933 suoritettava käytännöllisessä ja teoreettisessa taidossa kudonnassa kelpoisuuskoee, josta hän sai todistuksen Ester Perheentuvalta, sekä käytännöllisessä ja teoreettisessa taidossa ompelussa kelpoisuuskoee, josta hän sai todistuksen Ilma Niemiseltä.

Ester Ax oli mallisuunnittelijana luomisvoimainen ja työteliäs. Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa on hänen suunnittelemaansa malleja luonnoksina ja työpiirustuksina pitkälle toista tuhatta kappaletta. Hänen mallinsa saavuttivat hyvin suuren suosion, ja hänen suunnittelemaansa seinätekstiilejä ja ryijyjä kudottiin työkoulussa myyntiin runsaasti ja niitä valmistettiin myös kodeissa Wetterhoffilta vuokrattujen mallien mukaan. Hän teki tekstiilimalleistaan pieniä vesiväriluonnoksia ja antoi malleille nimet. Hänen mallinsa ovat pääasiassa funkistyyllisiä niin kuva-aiheiltaan, kompositioiltaan kuin väreiltään – tyypillisiä sävyjä hänen tekstiileissään ovat punainen, ruskea, sininen, beige ja harmaa. Hän suunnitteli myös perinteisiä kansanomaisia ruutukuoseja esimerkiksi huiveihin ja pöytäliinoihin. Ruutuja, raitoja ja funkikselle ominaisia viivoja on mm. kaitaliinoissa, oviverhoissa ja leposohvanpeitteissä.

Sinikka Peltovuoren mukaan 1930-luvun suomalaisissa tekstiilitaideteoksissa näkyivät vuosikymmenen alkupuolen poliittinen ilmapiiri sekä vuosikymmenen puolivälin tienoilla tapahtunut henkinen vapautuminen, jolloin vaak- ja pystyviivojen ja –pintojen tilalle tulivat vapaasti ja kevyesti sommitellut kasvi- ja eläinaiheet. Kevyesti hahmotelluista luonnonaiheista muodostunut kuvailmaisuus heijasti käsitystä Suomen taloudellisesta kasvusta ja vakaasta elämästä.

Ester Axin suunnittelemissa täkänöissä on usein aiheena luonto ja kasvit, mutta myös kertovia aiheita löytyy hänen malleistaan. Ajalle tyypillistä on irrallisten kuvioiden sijoittelu koko työn alalle, kuten esimerkiksi "Liljat"-täkänössä. Myös hänen tyynymalleissaan on samanlaisia kasviaiheita ja koko alalle "siroteltuja" kukka-aiheita. Ax suunnitteli myös paljon ryijyjä, joissa on aineksia niin funkistyyllistä kuin kertovista aiheista sekä perinteisestä reuna- ja keskusta-alueeseen jakautuvasta sommittelusta. Hän olikin tutkinut kansanomaisia ryijyjä 1930-luvulla ja tehnyt niistä vesivärikopioita. Axin ryijyissä on tyypillisten funkisvärien ohella myös hyvin tummilla sävyillä väritettyjä malleja. Wetterhoffin ryijyvalikoimassa on edelleen mukana Ester Axin suunnittelema hyvin suosittuja malleja, kuten esimerkiksi "Kevätkesä" ja "Haave". Myös hänen mattosuunnitelmissaan on funkikselle ominaisia piirteitä sekä toisaalta sommittelultaan ryijyä muistuttavia malleja. Villa- tai karvalankamattojen ohella hän suunnitteli lattiaryijyjä ja funkistyyllisiä räsymattoja. Sisustustekstiilien lisäksi Ester Ax suunnitteli myös kirkkotekstiilejä.

Kuva 23. Ester Axin suunnitteleman "Suokukka"-istuinmaton työpiirustus. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Ester Ax voitti tekstiileillään ja suunnitelmillaan monia palkintoja sekä kotimaassa että ulkomailla. Hänen työnsä palkittiin Barcelonan maailmannäyttelyssä 1929 kunniakirjalla. Suomen Käsityön Ystävien ryijykilpailussa 1930 hän sai ensimmäisen palkinnon, samoin Seinäjoen Kehruu- ja kutomatehtaan leposohvanpeitekilpailussa 1932. Milanon maailmannäyttelystä 1933 tuli hopeamitali. Hänen mallejaan julkaistiin usein *Omin Käsin* -lehdessä. Ester Ax avusti opettajakollegansa Ester Perheentuvan toimittamaa *Lastu ja lanka* -lehteä sekä tekstiilimalleilla että kansikuvapiirroksilla.

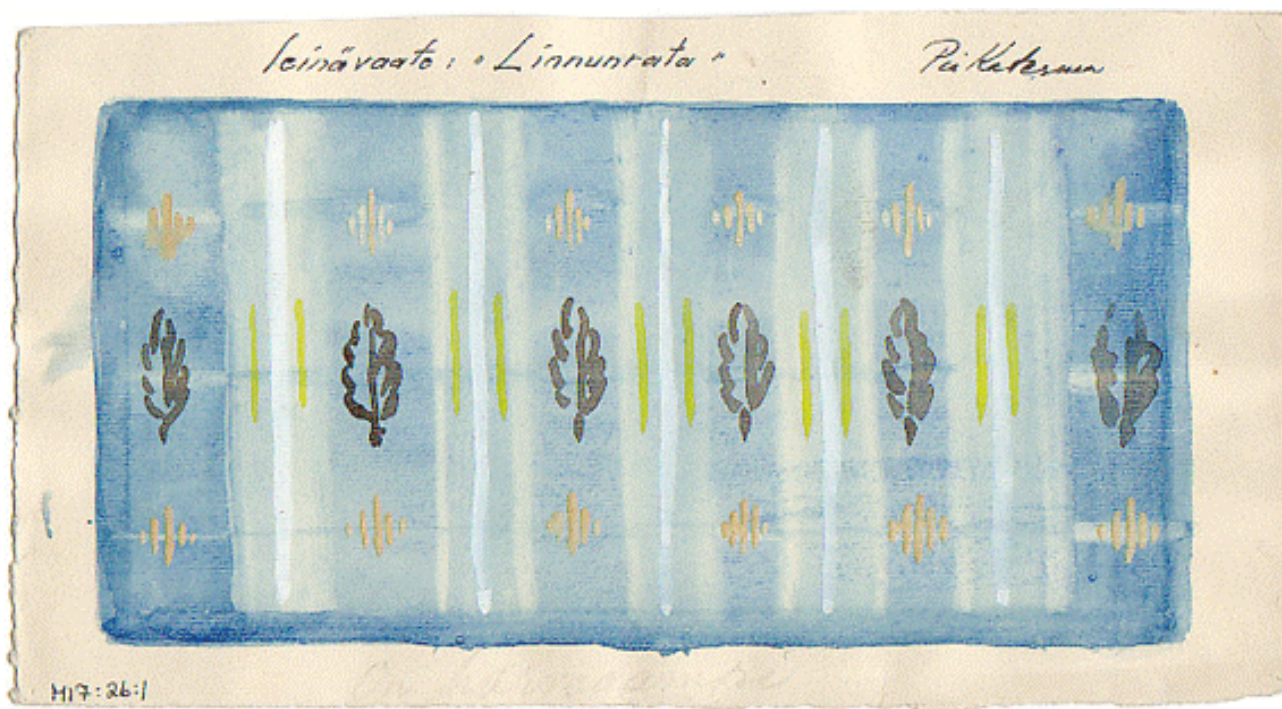
Kuva 24. Ester Axin suunnittelema ryijy
"Haave".
(Kuva: Wetterhoff Oy)

Arvosteluissa kiitettiin usein Ester Axin tekstiilimalleja ja etenkin niiden väriyhdistelmiä. Värit olivat hänelle hyvin keskeinen suunnittelun alue, ja hän julkaisi aiheesta vuonna 1942 kirjankin, "Väreistä ja värisoinnuista kansanopistonopettajille ja -oppilaille". Värien merkityksestä kotien sisutuksessa hän kirjoitti *Lastu ja lanka* -lehdessä vuonna 1933 julkaistun tyynymallinsa yhteydessä näin: "Jokainen kaipaa vaihtelua ja viihtyisyyttä siinä ympäristössä, missä hän eniten joutuu oleskelemaan – asunnossaan. Väri on tällaisen vaihtelun aikaansaajana erittäin tärkeä tekijä, mutta myös tottumattomalle vaikea käsitellä, sillä helposti voi toivotun viihtyisyyden tilalle tulla jotain aivan päinvastaista, jos ei ole osattu valita värejä oikein. – Hyvin suuri epäonnistumisen mahdollisuus on liian rohkeassa värien käytössä huoneissa olevissa suurissa esineissä. Varminta onkin valita niihin mieluummin neutraalit kuin liian kirkkaat värit, sillä mitä suurempana pintana väri esiintyy, sitä himmeämmässä muodossa sen tulee olla. Sen sijaan iloisuutta ja pirteyttä muuten liian neutraaliin ja yksivärisen ympäristöön on paljon helpompi aikaansaada värikkäillä pikkuesineillä, kuten maljakoilla, tyynyillä jne. Sellaiseen tarkoitukseen sopiva on ylläkuvattu tyyny."

Ester Ax toimi piirustuksenopettajana Wetterhoffilla vuoden 1936 loppuun, jolloin hän naimisiin mentyään muutti Helsinkiin. Hänelle annettiin lähtiessä ryijy "lahjana hänen uutterasta työstään opistossa". Hän jatkoi Helsingissä työtään tekstiilitaiteilijana, mutta keuhkotauti keskeytti lupaavan taiteilijan uran. Ester Ax kuoli Kiljavannummen parantolassa 15.7.1946.

PIA KATERMA – vieraileva taiteilija

Pia Katerma (1905-1979) toimi Hämeenlinnan lyseon kuvaamataidonopettajana vuosina 1929-1949. Kun Hämeenlinnan seurakunnan molemmat vakinaiset papit astuivat yhtä aikaa virkoihinsa vuonna 1936, lahjoittivat kaupunki- ja maaseurakunnan naiset tämän harvinaisen tapahtuman kunniaksi kirkkoon uudet messupuvut, alttarivaatteet ja -liinat sekä muita taidekäsitöitä. Työt oli suunnitellut taiteilija Pia Katerma ja ne valmistettiin Wetterhoffin kotiteollisuusopistossa kudonnan opettaja Ester Perheentuvan valvonnan alaisina oppilastöinä. Lahjateksteihin kuuluivat antependium, seinävaate ”Vuorisaarna”, seinävaate ”Hartaus” sekä sakariston seinävaatteet, verho, lattiamatto ja kirjahyllyn liina.

Kuva 25. Pia Katerman seinävaateluonnos ”Linnunrata”. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Pia Katerma suunnitteli Wetterhoffille jonkin verran tekstiilimalleja. Wetterhoffin Tekstiilikokoelmissa on vesiväriluonnoksia ja työpiirustuksia noin sadasta hänen mallistaan, joiden joukossa on mm. seinävaatteita, ryijyjä, istuinmattoja, tyynyjä ja verhoja sekä kirkkotekstiilejä. Niissä yhdistyvät kansanomaisen tyylin raitoiteen ja kasviaiheiseen funktionalismin vaikutteisiin. Hänen ryijymallinsa ”Kevätlaulu” kuuluu nykyäänkin Wetterhoffin ryijyvalikoimaan. Pia Katerman malleja julkaistiin jonkin verran Kotiteollisuus- ja Lastu ja lanka -lehdissä, ja viimeksi mainittuun hän teki muutaman kansikuvapiirroksenkin.

Kirkkotekstiilejä Pia Katerma suunnitteli muuallekin kuin Hämeenlinnaan. Nakkilan vuonna 1937 rakennettu uusi kirkko on ensimmäisiä ja parhaimpia funktionalistisen tyylin mukaisia kirkkorakennuksia Suomessa. Kirkon erikoisuutena ovat Pia Katerman suunnittelemat ikkunaverhot, joihin on kudottu evankelistojen symbolit.

Pia Katerma oli mukana Hämeenlinnan taide-elämässä. Hämeenlinnan seudun taiteilijat ja taiteesta kiinnostuneet ihmiset löysivät toisensa, kun taiteilija Hugo Trenzschin ajatus yhteisistä piirustusilloista toteutui vuonna 1946. Hiilikerhoksi nimetty ryhmä kokoontui vuoroin osallistujien kodeissa. Mukana olivat kuvaamataidon opettaja ja taiteilija Salome Konttinen, Oskari Sirkkola ja Hugo Lehtoranta, ja pian joukkoon liittyivät kuvaamataidon opettajat Eeva Pursiainen, Eeva Urmi-Seppälä, Pia Katerma. Vuonna 1948 perustettiin Hämeenlinnan Taideyhdistys yhdyssiteeksi kuvataiteen, kirjallisuuden, musiikin ja näyttämötaiteen välillä. Pia Katerma oli uuden yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja. Yhdistys järjesti monipuolisia taideviikkoja, taideretkiä, luontotilaisuuksia ja muita tapahtumia. – Pia Katerma tunnetaan myös kirjanomistajamerkkien, exlibristen, suunnittelijana.

Pia Katerma oli myös taiteen tutkija. Vuonna 1954 hän teki Helsingin yliopistoon väitöskirjan taiteilija Maria Wiikistä (julkaissut WSOY vuonna 1954). Jo sitä ennen hän oli mm. kirjoittanut artikkelin ”Eemil Halosen nuoruudenaikaista tuotantoa” Suomen taiteen vuosikirjaan 1947.

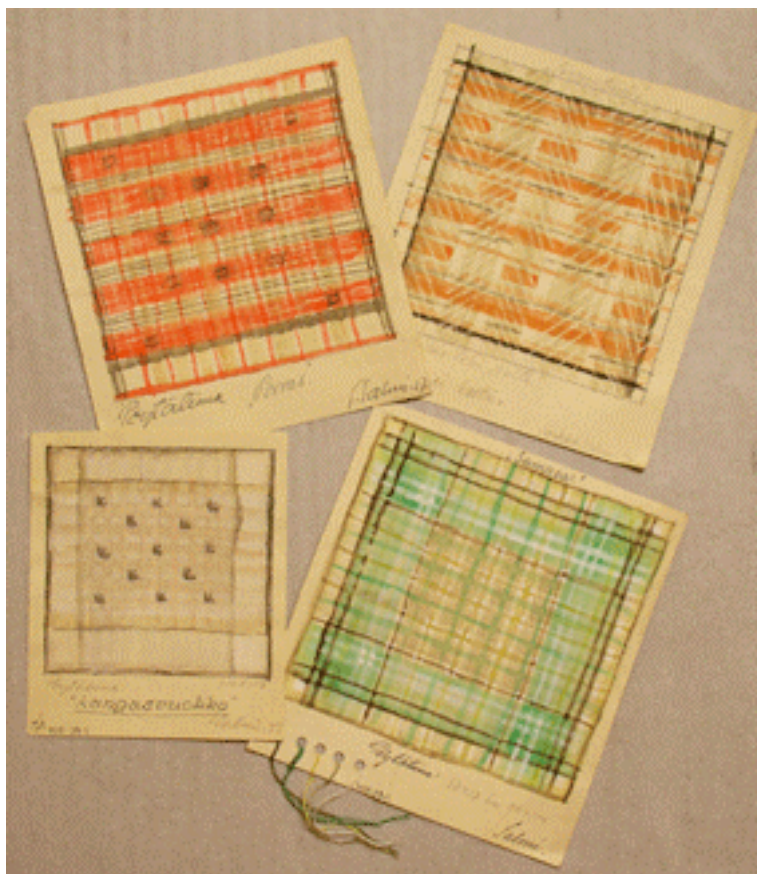
Pia Katerman opettajanura jatkui 1950-60-luvulla Taideteollisuusopiston (nykyisen Taideteollisen korkeakoulun) kuvaamataidon osastolla, missä hän opetti ainakin taidekasvatusta. Osaston johdossa olleet Anna-Liisa Saalas ja hänen jälkeensä Pia Katerma esittelivät luennoiltaan Herbert Readin ajatuksia, jota pidetään Suomessa kuvaamataidon opetuksen ja sen uudistamisen edistäjänä.

Teosofisesta ajattelutavasta kiinnostunut Pia Katerma julkaisi vuonna 1960 *Elonpyörä*-lehdessä artikkelin ”Väreistä ja värien symboliikasta”. Siinä hän kirjoittaa näin: ”Väreillä on todellakin oma salaperäinen elämänsä ja oma voimakas maailmansa, joka kaikkina aikoina on viehättänyt ja kiinnostanut ihmisiä. Ihminen on yrittänyt tulkita värien olemusta ja selvittää värin vertauskuvallista sanomaa. Taiteilijat, taidemaalarit ja väritäiteilijat yleensä lienevät kuitenkin ne, jotka herkimmin ja välittömimmin saavat kosketuksen värien olemukseen ja voivat — kukin oman temperamenttinsa ja kykynsä mukaan — siirtää värin sanoman kaikkien nähtäväksi ja luoda sopusointua, terveyttä ja iloa ihmisten mieliin.”

SIRKKA SALMI – perinteistä ja modernia

Sirkka Salmi syntyi 21.4.1913. Ylioppilaaksi pääsyn jälkeen hän opiskeli kuvaamataidonopettajaksi. Hän toimi Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopiston piirustuksenopettajana vuonna 1937.

Sirkka Salmen suunnitteleminen tekstiilimallien vesivärikuunnoksia on Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa noin 160 kappaletta. Joukossa on monenlaisia tekstiililajeja: istuinmattoja, pöytä- ja kaitaliinoja, tyynejä, seinävaatteita, sängynpeitteitä, verhoja, ryijyjä ja mattoja. Perinteisen tekstiilisommittelun ja funkistyylin vaikutteet ovat niissä näkyvillä, mutta joukossa on muutamia modernin oloisiakin kuunnoksia (esim. ryijy ”Joka koivussa käkönen”). Kaiken kaikkiaan Sirkka Salmen mallit ovat väreiltään aika voimakkaita ja kuvioinneiltaan melko koristeellisia. Muutamia hänen suunnitelmiaan julkaistiin *Kotiteollisuus*-lehdessä.

Kuva 26. Sirkka Salmen suunnittelemia pöytäliinamalleja vuodelta 1937: "Porras", "Serpentiini", "Kangasvuokko" ja "Sampsä". (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

LYYLI VANHATALO – tuottelias tekstiilisuunnittelija

Lyyli Vanhatalo syntyi 24.11.1910 Porin maalaiskunnassa. Ylioppilaaksi pääsyn jälkeen hän opiskeli kuvaamataidonopettajaksi valmistuen 1935. Hän auskultoi Tyttönormaalilyseossa 1935 ja suoritti samana vuonna asetuksen mukaisen tutkinnon Yliopiston piirustussalissa sekä kasvatusopin tutkinnon 1936. Hän opiskeli Taideteollisuuskeskuskoulun tekstiilitaiteen osastolla, josta valmistui 1937, ja suoritti samana vuonna käytännölliset opetusnäytteet. Hän toimi Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopiston piirustuksenopettajana 1936 sekä 1938-39. Toimi vakinaistettiin vuoden 1939 alusta, ja kelpoisuusehtojen täyttämiseksi Lyyli Vanhatalo suoritti kelpoisuuskokeet ompelun ja kudonnan ammattitiedoissa vuoden 1938 lopussa.

Lyyli Vanhatalon suunnittelemia tekstiilimalleja on Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa noin neljä ja puoli sataa, pääasiassa vesivärikuunnoksina. Edustettuina ovat kuta kuinkin kaikki kodintekstiilit verhoista mattoihin ja pöytäliinoista ryijyihin. Joukossa on paljon perinteisiä ruutu- ja raitakuoseja, kasviaiheisiä kuvioita (esim. tyyny "Lieko") sekä jonkin verran funkisvaikutteisia malleja. Monissa ryijyissä esiintyy ihmis- ja eläinhahmoja, ja jotkin ryijyistä on sommiteltu hyvin vapaastikin (esim. "Aallon välke"). Nykyään Wetterhoffin valikoimassa on kaksi Lyyli Vanhatalon suunnittelema ryijymallia: "Mademoiselle", joka edustaa perinteistä

tyyliä reuna-keskus-sommitteluineen ja ornamentteineen, sekä "Oilikki", jossa voi havaita aineksia vanhoista kansanomaisista ryijyistä uudella tavalla sommiteltuina.

Kuva 27. Lyyli Vanhatalon suunnittelema ryijy "Oilikki". (Kuva: Wetterhoff Oy)

KYLLIKKI URONOJA – kuvataiteilija mallisuunnittelijana

Kyllikki Uronoja (myöh. Uronoja-Juntunen) syntyi Helsingissä 10.12.1912. Ylioppilaaksi päästyään hän opiskeli Taideteollisuuskeskuskoulussa 1933-36 valmistuen piirustuksenopettajaksi. Hän opiskeli Helsingin yliopiston piirustussalissa 1932-33 ja 1936-37 sekä suoritti approbatur-arvosanan kasvatustieteissä ja taidehistoriassa. Hän toimi opettajana Helsingin Keskuskeskuskoulussa 1936 sekä Kymin Osakeyhtiön ammattikoulussa ja Kuusankosken yhteiskoulussa 1936-37. Vuosina 1937-38 hän opiskeli Pariisissa Académie Colarossissa ja Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts: Atelier Georges d'Espagnat'ssa. Sen jälkeen hän toimi piirustuksenopettajana Kotkan tyttölyseossa 1938 ja Helsingin suomalaisessa yksityislyseossa 1939. Myöhemmin hän vielä opiskeli Suomen Taideakatemian koulussa 1946-48 sekä työskenteli opettajana Taideteollisessa oppilaitoksessa 1959-60. Kyllikki Uronojan töitä oli

ensimmäisen kerran esillä näyttelyssä vuonna 1939, ja siitä lähtien hän osallistui lukuisiin näyttelyihin niin Suomessa kuin Tukholmassa ja Pariisissa. Hän kuoli 5.10.1999.

Kyllikki Uronoja toimi piirustuksenopettajana Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopistossa lyhyen ajan vuonna 1939. Tänä aikana hän ehti kuitenkin suunnitella noin kaksi ja puoli sataa tekstiilimallia, joita säilytetään Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa. Eniten hänen luonnoksissaan on ryijyjen ja tyynyjen malleja, mutta hän suunnitteli myös muita kodintekstiilejä kuten pöytäliinoja ja mattoja.

Kuva 28. Kyllikki Uronojan vesiväriluonnoksia istuinmattomalleiksi. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

SVEA KORHONEN – sijaisopettaja ja suunnittelija

Svea Sylvia Korhonen syntyi 25.8.1915. Ylioppilaaksi päästyään hän opiskeli Taideteollisuuskeskuskoulussa valmistuen piirustuksenopettajaksi 1938. Hän auskultoi Tyttönormaalilyseossa 1937-38, suoritti asetuksen mukaisen tutkinnon Yliopiston piirustussalissa 1938 sekä oppikoululainsäädännön tutkinnon 1938. Vuosina 1938-39 hän oli kustannusosakeyhtiö Otavan palveluksessa.

Svea Korhonen toimi Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopistossa piirustuksenopettajan viransijaisena vuonna 1939 puolentoista kuukauden ajan Lyyli Vanhatalon ollessa virkapaalla sairauden takia.

Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa on noin 130 Svea Korhosen tekemää tekstiilimallin luonnosta. Eniten on tyynyjä ja ryijyjä, joissa on sommittelultaan sekä perinteisiä että vapaampia malleja. Lisäksi kokoelmassa on mm. verhoja, istuinmattoja ja seinävaatteita.

Kuva 29. Svea Korhosen sohvatyynylyunnoksia. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

HILJA PALOMÄKI – perinteisten mallien suosija

Hilja Hanna Palomäki syntyi Oulussa 26.9.1902. Käytyään Oulun suomalaisen tyttökoulun hän opiskeli Taideteollisuuskeskuskoulussa valmistuen piirustuksenopettajaksi 1925. Hän opiskeli Helsingin suomalaisessa tyttölyseossa 1927, suoritti kasvatustieteiden approbaturarvosanan 1929 sekä käytännölliset opetusnäytteet Suomalaisessa normaalilyseossa ja ase- tuksen mukaisen tutkinnon Yliopiston piirustussalissa 1936. Hän toimi piirustuksen ja kaudokirjoituksen opettajan viransijaisena Oulun yhteislyseossa 1927-28 sekä opettajana Kemin yhteislyseossa 1929-30, Imatran yhteiskoulussa 1931, Jyväskylän seminaarissa 1932, Raahen keskikoulussa 1933-34, Raahen seminaarissa 1934, Kemin yhteislyseossa 1934-35, Kajaanin yhteislyseossa 1935-36, Raahen seminaarissa 1938 sekä Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopistossa 1940. Hän teki opintomatkat Viroon ja Latviaan 1924 sekä Belgiaan ja Englantiin 1935.

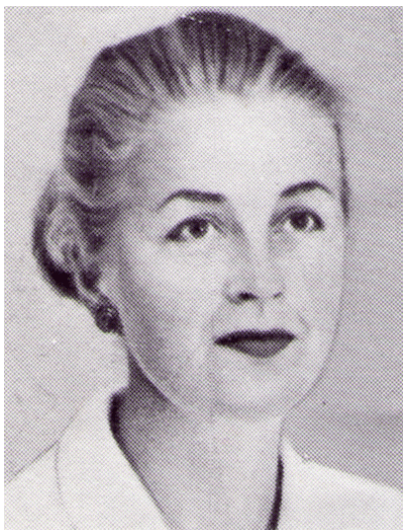
Wetterhoffin kotiteollisuusopiston johtokunta käsitteli uuden piirustuksenopettajan valintaa kokouksessaan 16.11.1939 piirustuksenopettaja Kyllikki Uronojan sanottua itsensä irti vuoden päätyessä. Johtokunta päätti tiedustella Maataloushallitukselta voitaisiinko toimeen toiseksi valita joku niistä, jotka olivat hakeneet tointa kesäkuussa sen ollessa auki. Kun Maataloushallitukselta joulukuussa saatiin myöntävä vastaus, kysyttiin piirustuksenopettaja Hilja Palomäeltä, jota Taideteollisuuskeskuskoulun taiteellinen johtaja arkkitehti Rafael Blomstedt oli suositellut, olisiko hän nyt tilaisuudessa tulemaan em. toimeen.

Hilja Palomäki suunnitteli Wetterhoffilla piirustuksenopettajana toimiessaan noin kolme ja puoli sataa tekstiilimallia, joita nyt säilytetään Wetterhoffin tekstiilikokoelmissa. Hänen luonnoksissaan on yli sata ryijyä, joista ”Hannan päivä” ja ”Suvisunnuntai” ovat edelleen Wetterhoffin valikoimassa. Hilja Palomäen ryijyt ovat sommittelultaan melko perinteellisiä, samoin kuin hänen satakunta pöytä- ja kaitaliinamalliaan, jotka ovat kuosiltaan ruudullisia ja raidallisia. Lisäksi hän suunnitteli monia muitakin kodintekstiilejä, kuten tyynyjä, verhoja, tākänöitä ja mattoja.

Kuva 30. Hilja Palomäen suunnittelema ryijy ”Hannan päivä”. (Kuva: Wetterhoff Oy).

HELENA KOSKIVAARA – uutta voimakasta muotokieltä

Helena Koskivaara (o.s. Tarvajärvi) on syntynyt 26.3.1926 Tuusulassa. Keskkoulun ja kiertävän kotiteollisuuskoulun käytyään hän opiskeli Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopistossa, josta valmistui vuonna 1955. Opintojen päätyttyä hän aloitti työskentelyn Wetterhoffilla. Kun taiteilija Laila Karttunen oli eronnut ammattikutomon johtajan toimesta syksyllä 1956, tuli kutomon töiden suunnittelusta ja myynnin järjestämisestä Helena Tarvajärven tehtävä. Myynninjohtaja-aikanaan hän kehitti mallipalvelua ja suunnitteli malleja tuotantoon. Vuonna 1962 Helena Koskivaara, naimisiin mentyään, muutti Helsinkiin, jolloin hän asiaa anottuaan sai johtokunnalta luvan siirtyä viisipäiväiseen työviikkoon (vapaat lauantait). Joulukuussa 1963 hän sitten erosi Wetterhoffin palveluksesta.

Kuva 31. Helena Koskivaara (os. Tarvajärvi). (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Helena Koskivaara suunnitteli Wetterhoffille mm. pöytäliina- ja hamekankaita sekä sisustus-tekstiilejä. Hänen ryijy- ja nukkamattomallinsa olivat ilmeeltään uudenlaisia, voimakkaita niin muodoiltaan kuin väreiltään. Wetterhoffin kankaiden tyylihistoriasta kirjoittaneen Veera Vallinheimon mukaan Koskivaaran sekä Tellervo Strömmerin suunnittelemissa tekstiilimalleissa ”ilmeni merkkejä aivan uudesta sommittelutyylistä, josta näkyy miten taiteilijat etsivät jyvän alkukantaista muotokieltä”. Helena Koskivaaran luonnokset ovat voimakkain vedoin tehtyjä vesivärimalauksia. Ryijyissä ja matoissa on useimmiten käytetty jotain tyyliteltyä perinteistä ryijykuviota kuten tiimalasia, ruutua tai vinoneliötä, jolla on peitetty koko tekstiilin ala. Väreinä luonnoksissa on käytetty joko voimakkaita punaisia, mustia ja sinisiä sävyjä tai sitten hillittyjä valkoisen, harmaan ja beigen vivahteita.

Kuva 32. Helena Tarvajärven ryijymattoluonnokset ”Ruutu”, ”Kirsi”, ”Sinipiika” ja ”Väikky”. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Kuva 32. Helena Koskivaara (os. Tarvajärvi) (oikealla) ja Liisa Haltia työhuoneessaan Wetterhoffilla.
(Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

TELLERVO STRÖMMER – uudenlaisten ryijyjen ja kirkkotekstiilien suunnittelija

Tellervo Strömmer (o.s. Mäkinen) on syntynyt Vanajassa 2.7.1926. Päästyään ylioppilaaksi Hämeenlinnan tyttölyseosta vuonna 1946 hän opiskeli kuvaamataidonopettajaksi Taideteollisuuskeskuskoulussa valmistuen vuonna 1949 sekä suoritti opetusharjoittelun ja käytännölliset opetusnäytteet Helsingin tyttönormaalilyseossa 1950. Hän täydensi opintojaan Helsingin yliopiston piirustussalissa sekä suorittamalla kasvatusopin, taidehistorian ja suomalais-ugrilaisen kansatieteen approbatur-arvosanat. Hän työskenteli opettajana Aitoon kotiteollisuuskeskikoulussa vuosina 1950-52, Etelä-Hämeen keskusammattikoulussa vuosina 1956-58 ja Hämeenlinnan tyttölyseossa vuosina 1956-59.

Kuva 33. Tellervo Strömmer.
(Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Tellervo Strömmer tuli kuvaamataidon opettajaksi Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopistoon vuonna 1958. Hän toimi oppilaitoksen varajohtajana ja myöhemmin vararehtorina vuosina 1960-1975 sekä rehtorina vuodesta 1975 vuoteen 1981 asti. Hän jäi eläkkeelle kuvaamataidon lehtorin virasta vuonna 1989.

Kuvaamataidon opetuksen ohella Tellervo Strömmer suunnitteli damasti-, täkänä-, ryijy- ja kuultokirjontamalleja Wetterhoff-säätiölle. Kun hänen ryijyjään oli vuonna 1962 esillä Tampereella ”Uudestisyntynyt täkänä” -näyttelyssä, ne saivat Aamulehden arvostelijalta osakseen seuraavanlaista kiitosta: ”Uusista (ryijyistä) kiintyy huomio ennen kaikkea Tellervo Strömmerin ryijyihin. Hänellä tuntuu olevan mielikuvitusta tavallista enemmän, sillä vaikka hänen suunnittelemaansa ryijyjä onkin näyttelyssä koko joukko, ei hän juuri toista itseään. Hyvin usein hän liittyy vanhaan suomalaiseen ryijyperinteeseen ja luo silloin sellaisia ihastuttavia modernisoituja ryijyjä kuten lämminhehkuinen ’Myötäjäiset’, hilpeä väri-iloinen rekiretki tai ’Ystävykset’. Hän käyttää kuitenkin yhtä taitavasti tummia värejä ja modernia kuviointia kuten ryijyissä ’Sinetti’ ja kokonaan violettiin sävytetyssä ’Raatikossa’.”

Kuva 34. Tellervo Strömmerin ryijylyonnoksia: ”Vuodet” ja ”Karvi”. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Tellervo Strömmer suunnitteli myös kirkollisia tekstiilejä 1960-1980-luvulla kaikkiaan kahdeentoista kirkkoon, mm. Vilppulaan, Säkylään, Tyrvälle ja Nakkilaan. Suurin osa näistä kirkkotekstiileistä valmistettiin Fredrika Wetterhoff -säätiön kutomossa. Strömmerin suunnittelema kirkkotekstiilejä opinnäytetyössään tutkineet Kristiina Lautanen ja Irene Pyssysalo toteavat, että Strömmerin tekstiileissä symbolit ja muut kuvioaiheet on kudottu paramenttikankaisiin eikä tehty esimerkiksi kirjomalla. Strömmerin useimmin käyttämiä kuvioaiheita ovat tähkä, tiimalasi, vihkiristi ja valo. Strömmerin tekstiileille on tyypillistä väripintojen häivytyksensä sekä kuvioiden voimakas rytmi ja tyyllittely. Usein Strömmer leikittelee viivan rytmityksellä. Suunnittelun pelkistyminen ja geometriset muodot olivat yleisestikin 1960-luvun uusia piirteitä tekstiilimalleissa.

Lautanen ja Pyssysalon mukaan Tellervo Strömmerin suunnittelutyö oli hyvin käytännönläheistä. Hän otti suunnittelussa huomioon myös materiaalien hinnan sekä mallien toteutussuorituksen. Toteutustekniikan ja materiaalit Strömmer valitsi yhdessä Wetterhoffin ammattikutomon työnjohtaja Helmi Lehtiön kanssa. Se, että suunnittelu-aika oli usein melko lyhyt, vaikutti tutun tekniikan ja materiaalin valitsemiseen. Tellervo Strömmerin tavoitteena oli kaiken mahdollisen tiedon hankkiminen kulloisenkin suunnittelutyön pohjaksi sekä paneutuminen kunkin kirkon interiööriin.

Tunnetuin Tellervo Strömmerin kirkkotekstiilisuunnitelmista on Helsingin Taivallahden seurakunnan Temppeleaukion kirkon tekstiilit vuodelta 1969. Tekstiilien suunnittelusta järjestettiin kutsukilpailu, jonka Strömmerin ehdotus voitti. Temppeleaukion ainutlaatuinen kirkkosali vaikutti taiteilijaan hyvin voimakkaasti. Hän pyrki suunnitelmissaan lähelle luontoa, ja hänen värienkäyttönsä taustalla ovat luonnonkiven sävyvivahteet. Luonnonmukaisen vaikutelman ja värillisen tuoreuden aikaansaamiseksi tekstiileissä on käytetty lähekkäisiä sävyjä sekä erivahvuisia lankoja ja yhdistetty villa- ja pellavamateriaaleja. Suunnittelun pohjaksi Tellervo Strömmer keskusteli kirkon suunnittelijoiden Timo ja Tuomo Suomalaisen sekä seurakunnan työntekijöiden kanssa tekstiileille asetettavista tavoitteista ja toteutusmahdollisuuksista. Tekstiilien koot ovat arkkitehtien toivomusten mukaiset, ja niinpä esimerkiksi antependium on tavanomaista alttarin esivaatetta huomattavasti pienempi. Temppeleaukion kirkon tekstiilit kudottiin Wetterhoffin kutomossa vuoden 1969 kevään, kesän ja syksyn aikana.

Kuva 35. Tellervo Strömmerin suunnittelema Helsingin Taivallahden seurakunnan Temppeleaukion kirkon messukasukka. (Kuva Elsa Silpalan ja Tuula Heinäsen kirjasta *Wetterhoff sata vuotta*)

Lautasen ja Pyssysalon mukaan Tellervo Strömmerillä oli hyvät ja läheiset välit Wetterhoffin kutomoon koko sen ajan, jonka hän teki mallisuunnittelua Wetterhoffille. Kutomossa valmistettiin koko ajan jotain hänen työtään, kuten esimerkiksi damasteja, ja se piti yllä hyvää työystävyyssuhdetta hänen ja työnjohtaja Helmi Lehtiön välillä. Tellervo Strömmer neuvotteli työnjohtajan kanssa materiaaleista, sidoksista ja mallin soveltuvuudesta kudottavaksi. Työnjohtajan osallistuminen suunnitteluun oli Strömmerin mukaan tärkeää töiden onnistumiseksi ja turhien kokeilujen välttämiseksi. Suurimman osan Strömmerin suunnittelemissa kirkkotekstiileistä kutoi Hanna Heinonen, joka oli taitava kutoja ja halukas kokeilemaan erilaisia ratkaisuja. Monta vuotta kestänyt yhteistyö antoi vapautta sekä taiteilijalle että työn toteuttajalle, eikä Strömmerin tarvinnut antaa tarkkoja ohjeita suunnitelmiansa toteutuksesta.

Kuten Helena Koskivaarankin niin myös Tellervo Strömmerin ryijyluonnokset ovat voimakkaalla tyylillä tehtyjä vesivärimaalauksia tai vahaliitupiirroksia. Väreinä hänkin on käyttänyt vahvoja punaisia, sinisiä, violetteja ja vihreitä sävyjä tai sitten maanläheisempiä ja vaaleampia harmaan ja ruskean sävyjä. Kuviomaailma hänenkin ryijyissään sisältää paljon muistumia vanhoista perinteisistä ryijyistä kuten tiimalaseja ja vinoneliöitä.

Wetterhoffin taiteilijoiden Laila Karttusen, Helena Koskivaaran ja Tellervo Strömmerin tekstiilien osakseen saamasta arvostuksesta kertoo sekin, että vuonna 1968 Meksikon olympialaisten yhteydessä järjestettyyn taideteollisuusnäyttelyyn lähetettiin heidän suunnittelemaansa ryijyjä ja raanuja.

IRMA KUKKASJÄRVI – suurten tekstiilien ja kokonaisuuksien mestari

Suomalaisen tekstiilisuunnittelun ja tekstiilitaiteen ehdottomiin kärkinimiin kuuluvan Irma Kukkasjärven ura ja työskentely on koskettanut Wetterhoffia ja sen kutomoa useaan otteeseen. Osa hänen suunnittelemistaan julkisten tilojen tekstiileistä on toteutettu Wetterhoffilla, ja niiden myötä hän oli usean vuoden ajan vakituinen kävijä kutomossa.

Irma Kukkasjärvi on syntynyt Helsingissä vuonna 1941, ja suurimman osan elämästään hän on asunut Helsingin Katajanokalla, missä hänellä oli myös työhuoneensa ja oma studiokutomonsa. Hän opiskeli 1960-luvun alkupuolella Helsingin käsityönopettajaopistossa, ensin käsi-työkoulun puolella, mutta siirtyi sitten – koska ei omien sanojensa mukaan ollut tarpeeksi pikkutarkka ompelija – kankaankudontakouluun. Sen jälkeen oli vuorossa Taideteollisen oppilaitoksen (Ateneumin) tekstiilisuunnittelun linja, missä hän pärjäsi hyvin ja mistä hän valmistui 1968. Ateneumissa opiskelu oli hänen mukaansa hauskaa, tupakanpolton ja algerialaisen punaviinin maustamaa aikaa.

Irma Kukkasjärven opiskelu osui aikaan, jolloin Taideteollinen oppilaitos pyrki laajentamaan ohjelmaansa teolliseen tuotesuunnitteluun. Tekstiilitaiteen opiskeluun liitettiin painokankaiden suunnittelu ja aloitettiin yhteistyö kotimaisen tekstiiliteollisuuden kanssa. Tuleville suunnittelijoille annettiin ihanteeksi näkemys, että – Kirsti Rantasen sanoin – ”kauneutta oli käytännöllisyys, hyveitä yksinkertaisuus ja pelkistyneisyys” ja että ”oikeat materiaalivalinnat, tekniikan tuntemus sekä oma kädentaito merkitsivät ammatillista osaamista”.

Irma Kukkasjärven ura tekstiilisuunnittelijana alkoi freelancerina. Aluksi hän tarjosi painokangassuunnittelua yrityksille, mutta pian käynnistyi hänelle tärkeäksi muodostuva kudottujen sisustus-kankaiden suunnittelu. Hän solmi nopeasti yhteyksiä merkittäviin kotimaisiin ja eurooppalaisiin valmistajiin.

1960-luku oli käyttötekstiilien ja anonyymien suunnittelijoiden aikaa, jossa ei ajateltu oman ilmaisun tärkeyttä. Käännekohta tässä suhteessa Irma Kukkasjärvelle oli 1970-luvun alussa osallistuminen ”Tekstiilileikkiä”-näyttelyyn, joka merkitsi muutosta kohti taidetekstiiliä ja

kokeellisuutta niin materiaaleissa kuin tekniikoissakin – hän huomasi, että tekstiileillä voi sananmukaisesti myös leikkiä. Käytännöllinen ja koristeellinen, teollinen ja taiteellinen suunnittelu kulkivat hänellä siitä lähtien rinnakkain. Myös ryijyteknikka alkoi kiinnostaa häntä, ja Irma Kukkasjärvellä onkin huomattava merkitys suomalaisen ryijytaiteen uusitumisessa: ryijynukka oli hänelle väline oman taiteellisen päämäärän tavoittelussa, hänen teoksissaan oli usein reliefimäinen pinta ja ryijyt saattoivat olla muodoltaan vaikka kolmioita tai suunnikkaita.

1970-luvun lopulla alkoi Irma Kukkasjärven uralla suurten ja vaativien erityisprojektien aika yhteistyössä monien huomattavien arkkitehtien kanssa. Yhteistyö Wetterhoffin ammattikutomon kanssa alkoi samoihin aikoihin. Irma Kukkasjärven työnä oli mm. Eduskuntatalon peruskorjaukseen liittynyt talon kaikkien sisustustekstiilien uudistamissuunnittelu vuosina 1979-82. Uudet tekstiilit oli tehtävä alkuperäisten tekstiilien hengessä, ja työ vaati paljon lähteiden tutkimista ja jopa salapoliisintyötä: Irma Kukkasjärvi kolusi Eduskuntatalon silloisen intendentin Liisa-Maria Hakalan kanssa talon kellareita ja ullakoita myöten. Niinpä Irma Kukkasjärvi esimerkiksi suunnitteli uusien kokolattiamattojen kuviot etsinnöissä löytyneen alkuperäisen karvalankamaton palan mukaan. Erityistä kiitosta on saanut Valtiosalin istuinten verhoilukangas, jossa toistuvat – arkkitehti Sirénin alkuperäisen ajatuksen mukaisesti – lattian marmorin vihreät sävyt. Irma Kukkasjärvi muistaa, kuinka hän sommitteli kankaan raidoitusta kieputtamalla erilaisia vihreitä lankoja kepin ympärille ja vertaamalla niitä lattian väreihin. Nämä verhoilukankaat kudottiin Wetterhoffilla ja oikeat sävyt lankoihin värjättiin Wetterhoffin värjäämössä vanhojen ohjeiden mukaan. – Kun tätä verhoilukangasta tarvittiin lisää 2000-luvun alussa, tilattiin se taas Wetterhoffilta, mutta tällä kertaa kangas kudottiin koneellisesti HAMK:n Tekstiiliverstaalla alkuperäisestä käsinkudotusta mallista soveltaen.

Kun Wetterhoff vietti 100-vuotisjuhlaansa vuonna 1985, kutsuttiin Irma Kukkasjärvi, Maija Lavonen ja Katariina Metsovaara-Heikinheimo suunnittelemaan juhlavuoden tekstiilejä. Irma Kukkasjärvi suunnitteli modernin tākänän, joka olisi pieneenkin kotiin sopiva tilanjakaja. Työn lähtökohtana oli nauha, jota voi muunnella eri tavoin yhdistäen ja taitellen.

Kuva 36. Irma Kukkasjärvi ja Vappu Oravala Wetterhoffin ammattikutomossa, valmistumassa Hämeenlinnan kirkon tekstiilejä. (Kuva: Wetterhoffin tekstiilikokoelmat)

Hämeenlinnan seurakunta tilasi 1980-luvun puolivälissä Hämeenlinnan kirkkoon Irma Kukkasjärven suunnittelemat ja Wetterhoffilla valmistetut tekstiilit – Fredrika Wetterhoff -säätön toiminnanjohtaja Maija Ahtimo toimi projektissa liikkeellepanevana tekijänä. Irma Kukkasjärvi kertoo suunnittelunsa lähtökohtina olleen kirkon kupariurut ja tilan ”hopeinen” tunnelma. Tekstiileistä suurimmat olivat kaksi 1,5 x 10 metrin kokoista lehteritekstiiliä, joiden väreinä olivat kupari ja hopea. Langat näihin vaativiin töihin värjättiin Wetterhoffin värjäämössä. – Valitettavasti tämä tekstiilipari ei ole enää kokonaisuudessaan paikoillaan Hämeenlinnan kirkossa, kun seurakunnassa katsottiin, että kuparinvärinen tekstiili ei sopinut yhteen kirkkoon rakennettujen uusien urkujen värin kanssa.

Irma Kukkasjärvi suunnitteli 1980-luvulla useita suurikokoisia esirippuja teattereihin ja konserttisaleihin eri puolilla Suomea. Näistä Iisalmen kulttuurikeskuksen ja Jyväskylän kaupunginteatterin esiriput kudottiin Wetterhoffilla. Näin suuret työt oli kudottava osina, jotka sitten koottiin yhteen. Esimerkiksi Jyväskylän 8 metriä korkean esiripun valmiit kangaspakat vietiin Helsinkiin, missä ne levitettiin Roihuvuoren koulun voimistelusalin lattialle ompelua varten. Irma Kukkasjärvi on aina ollut tyytyväinen Wetterhoffin kutomon työhön, joka on hänen mielestään ollut huolellista ja laadukasta. Kutoja Vappu Oravalan mukaan Wetterhoffilla oli tärkeää se, että mitat pitivät kudottaessa, ja sen vuoksi yhtä työtä kutoi aina vain yksi tai kaksi kutojaa.

Kuva 37. Irma Kukkasjärven suunnittelema Jyväskylän kaupunginteatterin esirippu (1982).
(Kuva: Wetterhoffin 100-vuotisnäyttelyn esite)

Suuri urakka oli Irma Kukkasjärvellä edessään 1990-luvun alussa, kun hän sai suunnitella Tasavallan presidentin virka-asunnon Mäntyniemen kaikki tekstiilit – niin sisustus-, kattaus- kuin taidetekstiilitkin. Työskentely tällaisessa kohteessa ja tiiviissä yhteydessä arkkitehteihin, Raili ja Reima Pietilään, vaati tietysti myös kompromisseja ja arkkitehtien näkemysten myötäilyä. Väriskaalan oli oltava hillitty ja klassinen, eikä kirkkaita värejä voinut käyttää. Irma Kukkasjärven osuutta tässä paljon keskustelua herättäneessä kohteessa on kuitenkin pidetty yleisesti onnistuneena. Talon taidetekstiileissä sai sentään käyttää omaperäisempiäkin ratkaisuja, kuten presidentin työhuoneen suuressa seinätekstiilissä. Irma Kukkasjärvi muistaa vieläkin huvittuneena, miten suurikokoista tekstiiliä ripustettiin paikoilleen viimeisenä yönä ennen virallisia avajaisia ja miten presidentti ja rouva Koivisto kävivät yöpuvuissaan ihmettelemässä yötä myöten työskentelevää joukkoa. Mäntyniemen tekstiileistä osa kudottiin Wetter-

hoffilla, mutta esimerkiksi pellavaiset lakanat, pyyheliinat ja pöytäliinat oli kudotettava Irlannissa, koska niitä ei enää voitu tehdä Suomessa Tampellan lopetettua kutomotoimintansa. Samoin oli kaikki Eduskuntatalon ja Mäntyniemen matot teetetävä Ruotsissa, koska Suomessa ei enää ollut alan teollisuutta.

Vaikka Irma Kukkasjärvi ei omien sanojensa mukaan erityisesti pidä kirkkotekstiilien suunnittelemisesta, sillä hän ei jotenkin ”saa niihin kosketusta”, niin arkkipiispa Jukka Paarman kaapua suunnitellessaan hän sai tehdä siitä niin juhlanan kuin halusi. Wetterhoffilla kudotun – kutojana oli Vappu Oravala – kullanvärisen kaavun langat värjättiin myös Wetterhoffilla. Työ oli haastava, sillä oikeaa kullan sävyä oli vaikea löytää, mutta värjärimestari Erkki Yrjölä toki onnistui sen lopulta saavuttamaan.

Irma Kukkasjärvi pitää suunnittelijana tilaus- ja yhteistöistä, sillä omien sanojensa mukaan hän on ”huono myymään” omia töitään itse. Hän pitää isokokoisista teoksista, sillä ”suurta saa tehdä suurpiirteisemmin”. Hän on aina ajatellut, että ”töiden pitää olla niin suuria, että ne rävyttävät”. Viime aikoina hän on olosuhteiden pakosta tehnyt pienikokoisia töitä, vaikka ei tunne olevansa ”hyvä käsistään”. Suurten töiden taitaja osaa kyllä silti nähdä, että pienikin voi olla kaunista. Kipinöitä suunnitteluideoihin hän saa eri puolilta kuten esimerkiksi elokuvista ja näyttelyistä.

Irma Kukkasjärven töiden ja saavutusten luettelo on todella pitkä ja kunnioitusta herättävä. Hän on osannut urallaan yhdistää tuotesuunnittelijan, taiteilijan ja yrittäjän roolit rautaisen ammattitaitoiseksi kokonaisuudeksi.

JUHA LAURIKAINEN – opettaja, suunnittelija, taiteilija

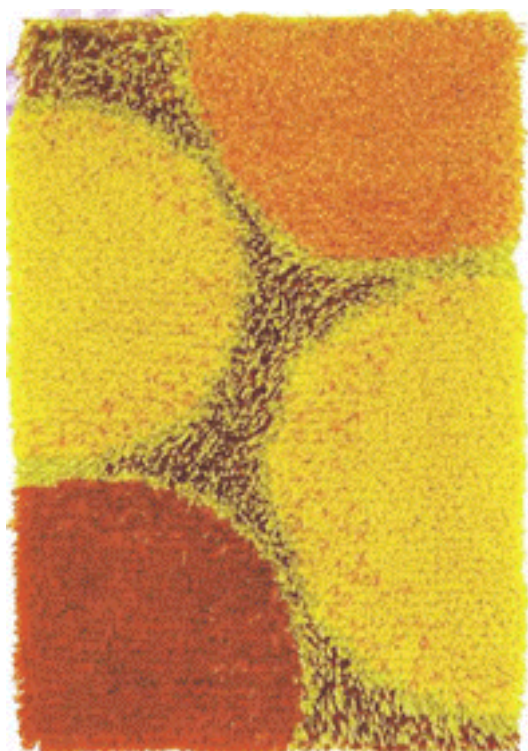

Juha Laurikainen (s. 1955) oli jo ehtinyt valmistua toimintaterapeutiksi Helsingin sairaanhoitopistosta vuonna 1980, kun taideala alkoi vetää häntä puoleensa. Vuonna 1982 hän pyrki ja pääsi opiskelemaan tekstiilitaidetta Taideteolliseen korkeakouluun. Tekstiilin hän valitsi esikuviansa – Marimekon, Maisa Tikkasen, Maija Lavosen, Irma Kukkasjärven, Markku Pirin – innoittamana. Juha Laurikainen valmistui taiteen maisteriksi vuonna 1988; opiskelua hieman pitkitti se, että tämä taiteen moniottelija opiskeli vuoden Brysselissä kokeellista kuvanveistoa ja toimi opiskeluaikanaan myös tanssijana Suomen Kansallisteatterissa.

Kuva 38. Juha Laurikainen matkimassa Mirón patsasta Barcelonassa vuonna 2009.

Juha Laurikainen aloitti painokankaiden, pintojen ja kuosien freelance-suunnittelijana 1980-luvun lopulla. Hän on suunnitellut mm. Marimekolle, Finlaysonille, Helenius Oy:lle, Lassila & Tikanojalle ja Wetterhoff Oy:lle. Vuonna 1990 hän aloitti tuotesuunnittelun opetusuransa Hämeenlinnassa aluksi tuntiopettajana Wetterhoffin käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa ja sitten vuodesta 1995 lähtien tuotesuunnittelun lehtorina Hämeen ammattikorkeakoulun Muotoilun koulutusohjelmassa. Hän on toiminut myös Muotoilun koulutusohjelmajohtajana vuodesta 2004 alkaen.

Tekstiilien suunnittelun Wetterhoff Oy:lle Juha Laurikainen aloitti vuonna 1990 ”Potpuri”-huovalla. Sitten syntyivät Pellervo-seuran Wetterhoffilta tilaamat ”Maan kunniaksi” –pellavapöytäliinat, joilla seura halusi juhlistaa Suomen itsenäisyyden juhlavuotta. Niiden vanavedessä syntyi myös toinen pellavaliinamalli ”Säkeistö”. Maa- ja kotitalousnaiset tilasivat Wetterhoffilta ryijysarjan, jota he voisivat levittää myös tarvikepaketteina. Sarjan ryijyt, ”Mustikka”, ”Punaiset marjat” ja ”Keltaiset marjat”, suunnitteli Juha Laurikainen ja ne kuuluvat edelleen Wetterhoff Oy:n tarvikepakettivalikoimaan. Muita tämän ajan suunnittelutöitä olivat kudotut verhokankaat ja huonekalukankaat asuntomessuille sekä pellavainen ”Saunapolku”-pyyhe, joka on edelleen Wetterhoff Oy:n tuotevalikoimassa.

Kuva 39. Juha Laurikaisen suunnittelema ryijy ”Keltaiset marjat”. (Kuva: Wetterhoff Oy)

Wetterhoff Oy:n aloittaessa toimintansa 1993 haluttiin tehdä sarja kankaita, joiden pohjana olivat Wetterhoffin tekstiilikokoelmien raidalliset kankaat. Näin syntyneen ”Folklore”-malliston kankaiden raidoitukset ja väritykset suunnitteli Juha Laurikainen ja kankaista valmistetut vaatteet ja muut tuotteet Marjatta Nissinen.

Vuonna 2002 pitivät Harri Helorinne, Jarkko Kallio ja Juha Laurikainen Helsingissä yhteisen näyttelyn ”Pintaa – suomalaista pintasuunnittelua”, ja sinne Laurikainen suunnitteli seinätekstiilisarjan ”Näkymä” ja julkisen tilan verhomalliston ”Pino”. Villaiset verhokankaat kudottiin Hämeen ammattikorkeakoulun Tekstiiliverstaalla ja ”Näkymä”-sarjan kutoi Vappu Orava-

la. Wetterhoff-brandi –projektin osana vuonna 2003 syntyivät Laurikaisen suunnittelemat pellavaiset pussilakanat.

Juha Laurikaisen päätyö on ollut tuotesuunnittelun opettaminen, mutta sen ohessa hän on toiminut monissa muotoilu- ja taidealan järjestötehtävissä (mm. Hämeen taidetoimikunta, Tyyne-Kerttu Virkki –säätiö, Ornamo, Ars Häme, TEXO) sekä osallistunut useisiin näyttelyihin niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Vaikka oma suunnittelutyö on viime vuosina jäänyt vähemmälle, häntä kiinnostaa edelleen julkisen tilan taide, mistä on osoituksena keväällä 2010 toteutettu teoskokonaisuus Hämeenlinnan terveyskeskuksen Hyvinvointineuvolaan.

ANNUKKA MIKKOLA – kuvataiteilija, tekstiilisuunnittelija, kirjoittaja, opettaja

Annukka Mikkola on syntynyt Raahessa 1960. Hänen sukutaustansa on vahvasti kiinni kudonta- ja käsityöperinteessä, sillä hänen isoäitinsä oli kankuri ja äitinsä ahkera käsitöiden tekijä. Tekstiiliperinne kiinnostaa Annukka Mikkolaa, ja hän uskoo että hänellä kuten muillakin naisilla on viehtymys lankoja kohtaan jo geneeissä. Hän valmistui Lübeckerin Kotiteollisuuskoulusta kutojaksi 1982 ja tekstiiliartenomiksi Wetterhoffilta 1993. Sen jälkeen hän opiskeli Taideteollisessa korkeakoulussa ja valmistui tekstiilitaiteilijaksi (MA) vuonna 1997.

Kuva 40. Annukka Mikkola ja kamera Tunisiassa vuonna 2009. (Kuvaaja: Riku Syrjäniemi)

Lisäksi Annukka Mikkola on harjoittanut taideopintoja Taideteollisessa korkeakoulussa ja Vapaassa taidekoulussa vuosina 1987-88 sekä 2000. Hän jatkoi opintoja Taideteollisessa korkeakoulussa 2008, ja tällä hetkellä hän opiskelee kuvataidekasvattajaksi Aalto-yliopistossa Taideteollisen korkeakoulun taiteen laitoksella (entinen Taidekasvatuksen osasto) tarkoituksenaan valmistua vuoden 2010 lopussa tai 2011 alussa. Valmistuttuaan hän haluaisi työskennellä tuotesuunnittelun opettajana, mutta myös varhaiskasvatus kiinnostaa häntä.

Annukka Mikkolan ura on ollut hyvin laaja-alainen ja monimuotoinen – hän on tekstiilisuunnittelija, kirjoittaja, opettaja ja taiteilija. Hän on tehnyt sisustustekstiili- ja ryijysuunnittelutyötä free lancerina vuodesta 1992: ryijyjä ja kattaustekstiilejä Suomen Käsityön Ystäville, ryijyjä Wetterhoffille, mattoja, huopia, kirjontatöitä ja ryijyjä Pirkanmaan Kotityölle, minitekstiilejä ja ryijyjä Esitolle, mattomalleja VM Carpetille, numeroituja ryijysarjoja ja huopia Canttiacalle sekä vaatetuskuosien painokangassuunnittelua Nanso Funtonelle, Taitoolle, Aition Neuleel-

le, Virkelle, Finnwearille ja Malden Mills Companylle USA:han. – Nyt hän ei ole myynyt malleja vähään aikaan, eikä toistaiseksi tee painokangasmalleja.

Annukka Mikkolan on toiminut free lance –toimittajana vuodesta 1997 ja mallistokoordinaattorina *Taito*-lehdessä 2002-03. Hänen tekemiään kirjoja ovat ”Mattojuttu” (Edita 1998), ”Kirjokuvia” (Edita 2000) ja ”Käsityön Pikkujättiläinen” (WSOY 2006). Kirjoissa esitellyissä malleissa, kuten muussakin tekstiilisuunnittelussaan, hän halusi pyrkiä ajattomuuteen. Niinpä ”Käsityön pikkujättiläisen” mallit on pyritty suunnittelemaan tai valitsemaan suuresta tuoteperheestä niin, ettei niistä koskaan tulisi vanhanaikaisia. Niissä yhdistyy aina jotain perinteistä ja uutta, tuoretta ajattomuutta.

Annukka Mikkola on toiminut opettajana mm. kuvataidekoulussa ja päiväkodissa (Espoon Työväenopisto, Päiväkoti Palttina, Taidekulma Tatavuu ym.). Hänen monipuoliseen pedagogiseen kokemukseensa sisältyy mm. taideopetuksen käynnistäminen Kauklahten asuntomesualueen kylätalon Reggio Emilia –pedagogiikkaan perustuvassa ateljeessa vuosina 2006-2008. Hän on myös toiminut opiskelijoiden lopputöiden ohjaajana. Häntä kiinnostavat opetusprojektit ja käsityön ja kuvataiteen yhdistäminen. Prosessin merkitys taiteessa on häntä kiinnostava pedagoginen näkökulma.

Annukka Mikkola on työstänyt tekstiiliä käsitteellisissä taideteoksissaan jo 15 vuoden ajan. Viime vuosina hän on tehnyt lähinnä kuvataidetta tekstiilin keinoin tai niin, että tekstiili on aina jotenkin mukana tekemisessä. Tällä hetkellä hän on keskittynyt maalaamiseen: hän opiskeli vuosina 2008-2009 maalausta professori Sakari Marilan oppilaana Taideteollisessa Korkeakoulussa, ja myös hänen opinnäytetyönsä (gradu) liittyy kudonta/maalausprojektiin, jossa on mukana paljon lankoja ja lankaviivoja. Ideat ja vaikutteet kulkevat samalla suunnasta toiseen, niin että nyt syntyvät maalaukset saattavat olla lähtökohtia myöhemmin syntyville tekstiiliteoksille.

Annukka Mikkolalla on töissään aina käsitteellinen, filosofinen lähtökohta. Häntä kiinnostaa naisnäkökulma ja feminiini-maskuliini-asetelma. Hänen mielestään taiteessa on tärkeää kierätys ja yhteisöllisyys. Hän tekee myös sekatekniikkataidetta, joka on Suomessa vielä aika tuntematonta. Häntä kiinnostaa kolmiulotteinen tekstiilimuoto, ja monissa hänen töissään on mukana nukkeja. Hyvä esimerkki hänen taiteestaan oli ulkotekstiilinäyttelyssä Porissa esillä ollut ”Karamelliturkki”, suojaantumisen teemaa käsitellyt teos, joka kudottiin kirjapainosta saadusta jättemateriaalista, tyhjästä karamellipapereista. Kudotulla työllä päällystettiin tavallinen sähkökaappi, joka muuttui siten sadunhohtoiseksi. Teos puhutteli jotakuta niin lujasti, että se varastettiin vähän ennen näyttelyn päättymistä.

Niiden kuvataide- ja tekstiilitaidenäyttelyiden luettelo, joihin Annukka Mikkola on osallistunut, on pitkä. Hän on mielellään mukana taiteilijaryhmissä, kuten vuonna 1999 perustetussa NaOH:ssa, jonka muita jäseniä ovat olleet Anna-Maija Aalto, Maiju Ahlgren, Anna-Riitta Haavisto, Immi Halsti, Liina Halsti, Kaarina Kellomäki ja Riikka Kokko-Haanmäki. Ryhmä on pitänyt näyttelyitä ja toteuttanut monia projekteja, mm. erilaisten paikkojen valtaamisia kuten pöytäliinojen laittaminen ulkoilmakahvilan pöytiin ”Kofeiinia arkiajattelulle” –näyttelyssä (2007) Helsingin Hietalahden torilla.

”Minulle ryijy on maalaus, koska tekniikka mahdollistaa langoilla maalaamisen lanka langalta pointillisesti.” Tekstiilitekniikoista ryijy on Annukka Mikkolalle erityisen läheinen. Kiinnostus ryijyyn syntyi, kun hän oli harjoittelussa Suomen Käsityön Ystävissä 1990-luvulla. Ryijyissä

kiinnostaa kokeilevuus: niissä voi tehdä erilaisia materiaali- ja muotokokeiluja. Annukka Mikkola aloitti muotoryijyjen teon jo Wetterhoffilla opiskellessaan, jolloin opiskelijat järjestivät vuonna 1992 miniryijynäyttelyn Hämeenlinnan kirjastossa. Nykyään pinnalla oleva miniryijyjen ja sarjallisuuden trendi ilmeni Annukka Mikkolan töissä jo varhain. Helsinki - Euroopan kulttuurikaupunki -vuonna 2000 hän toteutti yhtenä kutsuttuna taiteilijana Texon Terve! -lastensairaalaprosjektin käsitteellisen 9-osaisen miniryijysarjan ”Pikku Prinssi” Lasten-klinikan vastasyntyneiden teho-osastolle. Seuraavana vuonna hän suunnitteli ”Pikku Prinssin” innoittamana Canttiacalle numeroidun miniryijysarjan ”Naturae Lusus”, jonka 17 miniryijystä on mahdollista koota erilaisia yhdistelmiä. Vuonna 2001 Suomen Käsityön Ystäville suunnitellun Espoo-ryijyn sivutuotteena syntyi Canttiacalle myös toinen pala-ryijysarja ”Saka”, joka on kunnianosoitus 1500-luvulla vaikuttaneille espoolaisille kyläyhteisöille, joista osa jäi päälle rakennettujen tehdaskompleksien alle ennen museoväen paikalle kutsumista.

Ryijy voi Annukka Mikkolalla olla myös käsitteellinen tekstiilitaide-teos. Esimerkiksi ”Silkkihius”-teoksen lähtökohtana oli haave pitkistä hiuksista – teoksessa on tyynyn toisella puolella nukan kasvot, toisella puolella pitkät silkinukat. Ryijyn muoto ja materiaali ovat vallanneet hänen töissään uusia alueita: Esitolle hän suunnitteli palloista koostuvan ryijyn, ”Siperia opettaa” -näyttelyssä Kulttuurien Museossa vuonna 2003 oli esillä kolme erilaista ryijyä, joiden materiaaleina olivat turkis, villa ja pellava. – Annukka Mikkolan tapa luonnostella ryijyä on sekin omanlaisensa, sillä hän käyttää luonnostelutekniikkana sekatekniikkaa.

Wetterhoffille Annukka Mikkola on suunnitellut tarvikepaketteina tai valmiina ryijyinä myytäviä malleja puolenkymmentä kappaletta. Niistä ”Yrttitarha” on ollut suosituin, ja sitä on myyty paljon. ”Yrttitarha”-mallin kanssa hän sai tehdä antoisaa yhteistyötä Wetterhoff Oy:n toimitusjohtaja Jaana Rantasen kanssa, jonka tavoitteita Annukka Mikkola luonnehtii sanoilla ”taloudellisuus ja tekijäystävällisyys”. Kun ”Yrttitarhan” suunnitelmassa oli alun perin 35 erilaista nukka-sekoitusta, saatiin ne yhdessä Jaana Rantasen kanssa vähennettyä 15:een.

Kuva 41. Annukka Mikkolan suunnittelema ”Yrttitarha”-ryijy.
(Kuva: Wetterhoff Oy)

Muut Annukka Mikkolan suunnittelemat mallit Wetterhoffin ryijyvalikoimassa ovat nimeltään ”Jänönapila” (kahtena eri väri vaihtoehtona), ”Pohjantähti” (ryijytyyny), ”Jääkukka” sekä uusimpana ”Lumipuutarha”.

Kuva 41. Annukka Mikkolan suunnittelema ryijy ”Lumipuutarha”. (Kuva: Wetterhoff Oy)

Annukka Mikkolan mukaan ryijymaailmaa voisi kutsua tekstiilitaiteen ”maalauslinjaksi”, koska ryijyteknikka mahdollistaa langoilla maalaamisen paremmin kuin mikään muu tekstiilitekniikka. Ryijyssä pystytään huomioimaan luonnoksen hienoimmat ja vähäeleisimmät väriyanssit sekä muoto- ja kuvioaiheet. Ryijy on hänen mukaansa kuitenkin itsenäinen taideteos eikä maalauksen jatke. – Annukka Mikkola kuuluu Ornamoon (Texo), Muu ry:hyn, Espoon Kuvataiteilijoihin sekä Espoon Taideteollisuusyhdistykseen.

MAARIT HIRVONEN – sarjalliset pienoistryijyt kiehtovat

Maarit Hirvonen (s. 1954) valmistui Taideteollisesta korkeakoulusta ensin kuvaamataidonopettajaksi vuonna 1980, mutta jatkoi sen jälkeen opiskelua saman koulun Tekstiilitaiteen osastolla, mistä valmistui tekstiilitaiteilijaksi vuonna 1986. Koulutus oli suunnittelupainotteista, mutta toki esimerkiksi sidosoppiin ja kudontaankin perehdyttiin.

Kuva 42. Maarit Hirvonen

Opiskeluaikanaan Maarit Hirvonen suuntautui painokankaiden suunnitteluun, mutta on nykyään keskittynyt lähinnä ryijyihin sekä uniikkitoihin. Hän opettaa Helsingin työväenopistossa lyhytkursseja mm. tuotesuunnittelusta ja väriopista. Tuotesuunnittelua hän on opettanut myös Käsityönopettajaopistolla.

Helsinkiläislähtöinen Maarit Hirvonen on työskennellyt vuodesta 2000 lähtien Fiskarsissa ja kuulunut Fiskarsin Osuuskuntaan, jonka jäsenenä on monien eri alojen käsityöläisiä ja taiteilijoita. Vuosi sitten hän muutti asumaan Billnäsiin. Hän pitää erittäin paljon läntisen Uudenmaan luonnosta ja vanhojen ruukkimiljöiden perinnemaisemista – ainoa haittapuoli ovat kesäkuukausien runsaat turistilaumat.

Kiinnostus ryijyjä kohtaan heräsi Maarit Hirvosessa suunnilleen valmistumisen aikoihin. Kun hän piti joitakin suomalaista ryijyä koskevia luentoja, hän huomasi miten mielenkiintoinen tekstiililaji ryijy on. Siinä yhdistyvät perinne ja tietynlainen veistoksellisuus ja voimakas materiaalin tuntu. Ryijyissä varsinkin nykyään yleistynyt kolmiulotteisuuden elementti tekee niistä eräänlaisia ”pehmeitä veistoksia”.

Myös värin merkitys ryijyissä on Maarit Hirvosen mielestä kiehtova. Ryijynukassa tapahtuva optinen värien sekoittuminen tekee mahdolliseksi akvarellimaiset väriliu’ut. Nukkasekoitukset on suunniteltava sen mukaan, miten nopeasti värisiirtymä tapahtuu tai miten kaukana eri värialueet ovat toisistaan. Maarit Hirvosen pitämällä pienoistryijykursseilla on perehdytty ryijyn koko valmistusprosessiin ideasta työpiirustuksen kautta itse tekemiseen. Vaikka alkuvaihe on hidas, niin sitten kun työpiirustus on saatu valmiiksi, on ryijyn toteutusvaihe todella mukavaa tekemistä – siinä yhdistyy näkemisen kautta saatava esteettinen elämys tuntoaistin kautta saatavaan haptiseen kokemukseen.

Monissa Maarit Hirvosen suunnittelemissa ryijyissä on aiheena kukat. Vaikka hän henkilökohtaisesti pitääkin ehkä hieman minimalistisemmista aiheista, niin kukka on hänen mukaansa ryijyn aiheena hyvin kiitollinen: kukassa on jotain ”suurta”. Kukka ja muutkin luonnonaiheet ovat ajattomia, sellaisia joita jaksaa katsoa kauemminkin. Tekstiileissä tuntuu olevan menossa jonkinlainen esittävän kukka-aiheen renessanssi, ja se asettaa suunnittelijalle mielenkiintoisen haasteen nähdä kukka-aihe jotenkin tuoreesti.

Normaalikokoisten ryijyjien ohella Maarit Hirvonen on suunnitellut paljon pienikokoisia ryijyjä. Pikkuryijyjien buumi syntyi joitakin vuosia sitten, ja pienikokoiset ryijyt ovat tarvikepakettin ostajan kannalta käytännöllisiä: ryijyn saa nopeasti valmiiksi ja se mahtuu nykyaikaisenkin kodin seinälle. Maarit Hirvonen suunnittelee pieniä ryijyjä mielellään senkin takia, että niissä voi toteuttaa sarjallisuutta, ja se on asia jonka edelleen kehittäminen kiinnostaa häntä.

Maarit Hirvosen ensimmäinen Wetterhoffille suunnittelema ryijy oli ”Tulppaanit”. Sen syntyyn liittyy hauska tarina sattuman osuudesta mallin synnyssä: Maarit Hirvosen alkuperäinen ryijyluonnos oli hyvin keltainen, mutta kun hänen sitten piti ryhtyä suunnittelemaan ryijyn nukkien värejä, sai hän Wetterhoffilta vahingossa ryijylankakartoista vain yhden osan, jossa ei ollut lainkaan keltaisia lankoja, vain oransseja sävyjä. Maarit Hirvonen arveli, että Wetterhoffilla haluttiin hänen käyttävän näitä annettuja sävyjä, ja niin hän suunnitteli ”Tulppaaneistaan” oranssin version – joka ehkä olikin keltaista parempi, sillä se on ollut hyvin suosittu ryijy ja on edelleen Wetterhoffin valikoimassa.

”Tulppaanien” suunnittelun aikaan oli Wetterhoffin kutomo vielä toiminnassa, joten suunnittelijalla oli mahdollisuus katsastaa siellä ryijyn ensimmäisen kappaleen valmistusta. Maarit Hirvonen kävi paikalla, kun Vappu Oravala kutoi mallikappaletta, ja sen tuloksena ryijymalliin tehtiinkin vielä muutoksia mm. tiivistämällä kuva-alaa. Mahdollisuus katsastaa mallikappaleen synty kutomossa on suuri etu, sillä nukkasekoitusten tummuusarvot valmiissa ryijyssä ovat aina hieman yllätyksellisiä. Kaikista väreistä ei lankakartoissa ole eri valöörejä, joten ne on saatava aikaan lankasekoituksilla. Ongelmallisimpia ovat kaikkein vaaleimmat värit, sillä niissä alkaa silmän näkökyky jo asettaa rajoja. Nukkasekoitusten teko vaatii hyvää ja oikeanlaista valaistusta, ja niinpä parasta aikaa varsinkin vaaleiden värien tekemiselle ovat kevät ja kesä.

Seuraava Maarit Hirvosen ryijymalli Wetterhoffille oli kolmen pikkuryijyn sarja ”Muisto kesästä”. Kun sen ensimmäinen, ruskankeltainen versio tuntui menevän kaupaksi tasaisesti, tehtiin siitä vielä savunsininen, vanha roosa ja antiikinvihreä versio. Sitten seurasi Maarit Hirvosen oma suosikki hänen Wetterhoff-ryijyistään, ”Virta”, joka sekkin on kolmen pikkuryijyn sarja. Sen moderni sommittelu tuntui sopivan hyvin ajan henkeen, vaikka se ei ehkä olekaan aivan ”jokamiehen” suosikki. – Tästä mallista Maarit Hirvonen olisi mielellään tehnyt isokokoisemmankin ryijyn. Isojakin ryijyjä hän on suunnitellut kymmenisen vuotta sitten Vuorelmalle ja Ryijypalvelulle.

Kuva 43. Maarit Hirvosen suunnittelema pienisryijysarja ”Muisto kesästä” (savunsininen versio). (Kuva: Wetterhoff Oy)

Maarit Hirvosen mielestä pienikokoisen ryijyn synty tavallaan ”pelasti” ryijyntekemisen perinteen vaiheessa, jossa isojen ryijyjen tekeminen oli hiipumassa. Ryijyjen itse tekeminen on sillä lailla sukupolvikysymys, että aikaisemmin oli monellakin naisella aikaa ja voimia valmistaa ryijyt vaikka kaikille lapsilleen. Nyt sellaiseen on vain harvalla mahdollisuus, mutta pikkuryijyjen myötä ovat nuoremmatkin sukupolvet ryhtyneet kokeilemaan ryijyn tekemistä nyt, kun käsityöinnostus on kaiken kaikkiaan kokenut uuden nousun.

Maarit Hirvosen uusiin Wetterhoff-ryijy on nyt jo yhdeksänä eri värivaihtoehtona (värikäs sarja, pastelli sarja ja harmaa sarja, kussakin kolme eri väriä) saatavissa oleva ”Kukka sinulle”, joka syntyi Wetterhoff Oy:n toimitusjohtajan Jaana Rantasen aloitteesta. Tässä ryijyssä yhdistyy kaksi vanhaa suomalaista käsityötaitoa, ryijyn solmiminen ja kirjonta, sillä mallissa on nukitetun kehyksen keskellä pohjakangasalue, jolle on tehty kirjomalla kukkakuvio. Näin tämä modernisti sommiteltu malli kantaa samalla mukanaan niitä muistikuvia, joita monella meistä on äidin tai isoäidin tekemistä käsitöistä.

Yhteistyö Wetterhoffin kanssa on Maarit Hirvosen mukaan ollut antoisaa ja mukavaa. Tekstiilien suunnittelussa ja mallien tarjoamisessa on tärkeää se, millainen vastapuoli on, ja molemminpuolinen luottamus siihen, että asiat tehdään hyvin, tekee työstä hauskeempaa ja iloisempaa. Wetterhoffilla voi edelleen aistia historian hengen läsnäolon, ja se että hyviä arvoja ei ole ajettu alas, tekee yhteistyöstä elämyksellistä. Myös Wetterhoffin oman värjäämön olemassaolo on Maarit Hirvosen mukaan tärkeä ja iso asia suunnittelijankin kannalta.

Yrityksille suunniteltujen mallien ohella Maarit Hirvonen tekee jatkuvasti omia uniikkitoitään, ja hän pyrkii siihen, että osallistuu joka vuosi johonkin näyttelyyn. Näyttelytöiden tekeminen on antoisaa, sillä niiden myötä versoo aina jotakin uutta. Näyttelytöissään Maarit Hirvonen käyttää erilaisia tekstiilitaiteen menetelmiä kuten kankaanpainantaa ja kirjontaa, ja soveltaa niitä perinteisistä tavoista poikkeavilla materiaaleilla ja tekniikoilla. Hänen uusi aluevaltauksensa on valaisinsuunnittelu, joka sai alkunsa Fiskarsin ”Näkökulmia”-kesänäyttelyyn vuonna 2007 puusta ja silkkikankaasta valmistetuista valoveistoksista. Valaisinten kolmiulotteisuus ja rakenteellisuus ovat tuoneet Maarit Hirvoselle mieluisia uusia haasteita.

MINNA POLUS – valööriryijyn tutkija

Kylmäkoskella eteläisellä Pirkanmaalla asuvalla Minna Poluksella (s. 1968) on aina ollut monta työalaa rinnakkain: hän on opettaja, tutkija, suunnittelija ja taiteilija. Hän valmistui tekstiilisuunnittelu-artenomiksi Wetterhoffilta vuonna 1992, suoritti sen jälkeen opettajakoulutuksen HAMK:ssa sekä kasvatustieteen aineopinnot Helsingin yliopistossa ja vuonna 1999 artemi (AMK) –tutkinnon HAMK:ssa suuntautumisalanaan tekstiilisuunnittelu. 2000-luvulla Minna Polus lähti opiskelemaan taidehistoriaa Helsingin yliopistoon ja valmistui filosofian maisteriksi 2008. Hänen pro gradu –työnsä aihe oli ”Uhra Simberg-Ehrströmin Metsä-ryijy – suomalaisen valööriryijyn symboli?”. Tällä hetkellä hän suorittaa taidehistorian jatko-opintoja ja aloittelee väitöskirjaa suomalaisesta valööriryijystä.

Kuva 44. Minna Polus. (Kuvaaja: Artturi Polus)

Minna Polus on toiminut kymmenkunta vuotta taide- ja kädentaitoaineiden opettajana eri kansalaisopistoissa sekä Taiteen perusopetuksen opettajana Akaan opistossa. Hänen omien sanojensa mukaan ”lapset avaavat silmiä” – heidän kanssaan työskentely tuottaa välillä yllättäviä oivalluksia. Viime aikoina Minna Polus on luennoinut taidehistoriasta Tampereen yliopistossa. - Tällä hetkellä Minna Poluksella on pääimmäisenä tutkimustyö, jota hän tekee päätoimisesti kuluvaan vuoteen (2010) saatuun Suomen Kulttuurirahaston apurahan. Väitöskirjan aiheena on pyrkimys sanallistaa valööriryijy, tutkia miten sitä voi kuvailla kuvataiteen sanastolla. Minna Polus iloitsee siitä, että Kulttuurirahasto on myöntänyt apurahan taidehistorian ja nimenomaan tekstiilitaiteen ja sen sisällä vielä ryijyn tutkimiselle.

Ryijy on Minna Polukselle läheisin tekstiililaji, koska hän katsoo elämää väreinä ja ryijyssä värejä pystyy käyttämään laajimmalla repertuaarilla, käyttämään eniten sävyjä. Tästä syystä hänestä tuntui lukiessaan Uhra Simberg-Ehrströmin sanoja siltä, kuin ”olisi tullut kotiin”. Simberg-Ehrström puhuu ryijyistä puhuessaan väreistä, niiden rinnakkainolosta, väripintojen vierekkäisyydestä – ei muodoista, langoista tai edes tekstiileistä. Minna Polusta kiehtoo ryijyssä myös sen pitkä historia, joka on erilainen kuin muilla tekstiileillä. Ryijyn olemuksessa on jotain, jota ei voi pukea sanoiksi, jotain josta tuntuu melkein olevan muistumia geeneisämme. Lisäksi Minna Polus haluaa tutkimuksessaan nostaa näkyviin (taide)ryijyjen kutojat, jotka ovat yleensä jääneet vaille ansaitsemaansa tunnustusta, vaikka heillä on ollut ratkaiseva asema ryijyjen toteutuksessa.

Kaupallisten ryijyjen suunnittelussa on tietenkin tehtävä monenlaisia kompromisseja, sillä silloin on otettava huomioon yritys ja yrityksen tarpeet, ja taloudelliset seikat rajoittavat työhön mukaan otettavien värisävyjen määrää. Minna Polus pitää ryijyn toteuttamisen kaikista vaiheista: luonnoksen maalaamisesta, lankojen valinnasta ja sävyjen hakemisesta, kokeiluista (vaikka ne ovatkin hitaita ommellenkin tehtyinä), ruutupiirroksen tekemisestä (siihen hän käyttää tietokonetta). Suunnittelun tulos näkyy todella vasta sitten, kun maalikutoja tekee ensimmäisen kappaleen uudesta ryijystä. Minna Polus haluaa antaa tässäkin tunnustusta kutojalle.

Kuva 45. Minna Poluksen suunnittelema ryijy ”Lammella”. (Kuva: Wetterhoff Oy)

Minna Polus on suunnitellut ryijyjä enimmäkseen Pirkanmaan Kotityö Oy:lle sekä jonkin verran Wetterhoff Oy:lle. Wetterhoffin valikoimassa ovat hänen ryijynsä ”Lammella” vuodelta 2006 sekä vanhempi ”Kyyhkyt”. ”Lammella” on Minna Polukselle tyypillinen maalauksellinen työ, kun taas ”Kyyhkyt”-ryijyn voimakkaat ääriviivat eivät hänestä enää tunnu niin omilta.

Mallien tarjoaminen ja yhteistyö Wetterhoffin kanssa on hänen mukaansa sujunut aina hyvin – tunnelma on ollut lämminhenkinen ja kannustava eikä kokeilunhaluakaan ole puuttunut. – Ryijyjen lisäksi Minna Polus on suunnitellut erilaisia käyttötekstiilimalleja mm. Pirkanmaan Kotityö Oy:lle sekä eri julkaisuihin kuten Kotiliesi, ET ja Taito.

Omissa taidetekstiileissään Minna Polus on käyttänyt tekniikkana mm. vapaalankavanutusta, jossa on myös jossain määrin mahdollista rakentaa väripintoja käyttämällä runsaasti väripisteitä ja monia sävyjä. Lisäksi vapaalankavanutuksissa tulee mukaan läpinäkyvyys yhtenä lisäelementtinä. Minna Polus keksi vapaalankavanutuksen kokeilujen kautta, ja pitää sen "itsepäisyydestä" tekniikkana. Haasteelliset tekniikat ovat hänelle mieluisia, koska niissä voi tuloksena olla aina jotain enemmän kuin on kuvitellut. Minna Poluksen taidetekstiilit, joita hän on esitellyt useissa näyttelyissä, ovat vähitellen kehittyneet veistoksellisempaan suuntaan ja puhtaasti tekstiiliteoksista kohti sekatekniikoiden käyttöä.

Kuva 46. Minna Poluksen tekstiiliteos "Kääty" (2005): paperimenetelmät/paperi ja merihiekka, vapaalankavanutus/villa, maalaus silkille. Kuvattu Rauman taidemuseon "Suunta"-näyttelyssä 2005. (Kuvaaja: Minna Polus)

MARITA METSÄKYLÄ – neulesuunnittelun taitaja

Marita Metsäkylä on syntynyt Mouhijärvellä vuonna 1960, ja asuttuaan välillä Tampereella ja Helsingissä hän muutti takaisin synnyinkuntaansa 1990-luvun lopulla. Nyt hän asuu perheineen miehen suvun vanhaa maalaistaloa ja työskentelee etä-suunnittelijana. Toki suunnittelutyö vaatii aktiivista käymistä yrityksissäkin, mutta onneksi tietoliikennetekniikka toimii nykyään niin hyvin, että kotona työskentely on mahdollista. Marita suunnittelee tätä nykyä malleja Tekstiiliteollisuudelle, Vihreälle Vyyhdille, Novitalle ja Wetterhoffille.

Kuva 47. Marita Metsäkylä

Marita Metsäkylä kävi ylioppilaaksi pääsyn jälkeen Loimaan käsiteollisuuskoulun ja valmistui sen jälkeen neulealan arthenomiksi Wetterhoffin käsi- ja taideteollisuusopistosta vuonna 1985. Hän perusti oman yrityksen pian valmistumisen jälkeen, muutti Helsinkiin ja alkoi aktiivisesti tarjota mallejaan yrityksille. Marita Metsäkylän suunnittelijantaidot huomattiin nopeasti, ja neule- ja vaatemallien tilauksia tuli monilta tahoilta. Helsingin Villakehräämölle (sittemmin Novita) työskentely antoi pohjan neulesuunnittelijan työlle, lahtelaisen Selma Ky:n kanssa hän oppi haastavan teollisuusneuleiden suunnittelun, ja vaatemaleja syntyi usealle eri yritykselle.

Marita Metsäkylän ura neulesuunnittelijana lähti todella käyntiin vuonna 1991, jolloin hän suunnitteli Novitalle ”Pihlaja”- ja ”Lumme”-neulepuserot. Vapaamuotoiset, värikkäät kuvioneuleet olivat tulleet suosituiksi Kaffe Fassettin Suomen-vierailun myötä, ja Novita halusi tarjota jotain samantapaista. Marita Metsäkylä muistaa, miten ”Pihlajan” suunnittelu oli hauskaa, kun hänellä oli edessään iso neuleen kaava ja hän muokkasi siihen kuvioita luonnollisessa koossa kuin taidemaalari ikään. Kasvialueiden lisäksi hän suunnitteli myös mm. karhu-, ilves-, kala- ja sorsa-aiheiset kuvioneuleet.

Marita Metsäkylän mukaan neulesuunnittelun lähtökohtana ovat aina langat. Lankojen laatu ja värikartta määräävät sen, millaisia malleja kustakin langasta voi toteuttaa. Suunnittelijan on tutustuttava uusiin lankalaatuihin ja kokeiltava, mistä tulee hyvää pitsineuletta ja mistä onnistuvat parhaiten palmikot, mikä tyyli sopii millekin langalle. Kuvioneuleet vaativat ohuempia lankoja, ja kun paksummat langat yleistyivät – koska neuleet haluttiin saada tehtyä nopeammin – jäivät kuviot pois ja tilalle tuli neuleen muodon suunnittelu. Nyt näyttää siltä, että kirjoneuleet ovat jälleen nousussa ja kuviotkin ovat taas tulossa. Marita Metsäkylän 1990-luvulla suunnitteleminen kuvioneuleiden kuvat olivat melko esittäviä, mutta hän itse tekisi mielellään vähän pelkistetympiä kuvia – pelkistäminen ei kuitenkaan ole aivan helppoa.

Malleja suunnitellessaan Marita Metsäkylä käyttää menetelminä edelleen käsin piirtämistä ja mallitilkkejä neulomista. Kun työohje sitten on valmis, toteuttaa ensimmäisen kappaleen joku Marita Metsäkylän käyttämistä neulojista. Suunnittelijalla ja neulojalla on oltava luottamukselliset välit, jotta laatu- ja aikatauluvaatimukset täyttyvät. Toisaalta ammattitaitoinen neuloja saattaa antaa suunnittelijalle toteutukseen liittyviä ideoita, joita tämä ei itse ole keksinyt.

Neulemallin tie suunnitelmasta julkaisuun kestää vähintään puoli vuotta, ja siihen sisältyy monia vaiheita. Syysmalleja tehdään kevättalvella, ja koska viime talvena oli lunta, kuvattiin esimerkiksi lokakuussa ilmestyvän Novitan talvilehden kuvia maaliskuun hangilla.

Marita Metsäkylän työ suunnittelijana on ollut hyvin monipuolista. Neulemallien lisäksi hän on tehnyt vaatesuunnittelua, ja sillä alalla hän pitää yhtenä mielenkiintoisimpana kokemuksestaan 1990-luvun lopulla Laitosto Oy:lle (nykyisin Imagewear) tekemäänsä työvaatteiden suunnittelua. Silloin piti tutustua monien eri ammattiryhmien, kuten ambulanssinkuljettajien ja palomiesten, työoloihin ja tutkia mitä pitää ottaa huomioon heidän työasujensa suunnittelussa. Toisaalta hän oli samoihin aikoihin mukana MUSU (Muodin suunnan uudistajat) ry:n muotinäytöksissä, joiden asuja suunnitellessa sai irrotella aivan vapaasti. Marita Metsäkylä pitää tuollaista irrottelua kaiken kaikkiaan terveellisenä, ja samalla fantasiamaailmasta saattaa poikia ajatuksia muuhun suunnitteluun. Vaatesuunnittelu oli hetken aikaa viedä voiton Marita Metsäkylän mielityönä, mutta sitten hän huomasi, että ei voi jättää neuleita. Värien, lankojen, neuleen, tekstiilimateriaalin viehätys on kuitenkin vetovoimaisinta.

Marita Metsäkylä rakastaa voimakkaita värejä, mutta neuleita suunnitellessaan hänen on tietysti ajateltava myös asiakkaiden tarpeita ja yleisön mieltymyksiä. Trendit ja muodit vaikuttavat neuleissakin muotoihin ja väreihin, mutta vähemmän kuin kangasvaatteissa, joten niitä ei tarvitse noudattaa orjallisesti. Neulemalleissa täytyy löytyä jokaiselle jotakin niin väreissä kuin malleissakin. Ja tietyt klassiset elementit, kuten palmikot ja pitsit, pitävät jatkuvasti pintansa neuleissa. Jotain uutta ja kivaa pitää kuitenkin yrittää neuleharrastajille aina keksiä. Eikä kaikkien mallien tarvitse olla helppoja ja nopeasti toteutettavia, sillä neulojissa on myös haasteiden etsijöitä, joilla on rohkeutta tarttua vaikeampiinkin malleihin.

Marita Metsäkylän yhteistyö Wetterhoffin kanssa alkoi, kun Wetterhoff pyysi häneltä malleja silkivillalangasta toteutettaviin neuletarvikepaketteihin. Wetterhoff lanseerasi uudet silkivillalankansa ensimmäisen kerran messuilla vuonna 2003. Idea niistä oli kypsynyt pikku hiljaa, koska tarve uuteen lankalaatuun Wetterhoffin lankavalikoimaan oli olemassa. Haluttiin jotakin erilaista, yllästä ja laadukasta. Aluksi lankavahvuuksina olivat vain Silvia ja Sivilla, pari vuotta myöhemmin valikoimaan lisättiin paksumpi Sofia. Samasta koostumuksesta otettiin alun perinkin kaksi vahvuutta, koska tavoitteena oli lanka sekä kutojille että neulojille. Wetterhoff Oy:n toimitusjohtaja Jaana Rantasen mukaan Wetterhoff jalosti jo olemassa ollutta neuletarvikepaketti-idea eteenpäin pieniin neulepakkauksiin. Neuleosaamisen väheneminen oli yksi alulle paneva tekijä pakettien tarjoamiselle, ja ostamisen helppous sekä hyvät ohjeet ovat tärkeitä isolle osalle tämän päivän kuluttajia.

Kuvat 48-50. Marita Metsäkylän suunnittelema neuleita: Huppuhuivi Sofiasta sekä Lasten Sofiamyssyt. (Kuvat: Wetterhoff Oy)

Marita Metsäkylä on suunnitellut Wetterhoffin tarvikepaketteihin mm. myssyjä, huiveja, jakun ja shaalin. Silkkivillalangat ovat laadultaan todella hienoja, kevyitä, ja ihoa vasten ihania, mutta ne asettavat hänen mukaansa suunnittelulle omat haasteensa. Malleissa on otettava tietysti myös huomioon Wetterhoffin oma tyyli: niiden on oltava klassisia, ei liian moderneja. Mallien on oltava myös hyvin aikaa kestäviä, sillä Wetterhoffin mallisto ei uudistu joka vuosi, ja toisaalta kalliista silkkivillasta toteutettujen asusteiden on syytä olla malliltaan aika ajattomia. Työskentely Wetterhoffin kanssa on Marita Metsäkylän mukaan ollut mukavaa, sillä asioista pystytään aina neuvottelemaan ja saavuttamaan kumpaakin osapuolta tyydyttävä ratkaisu.

Neuleiden lisäksi Marita Metsäkylä on suunnitellut Wetterhoffille kanavatöitä kirjontatarvikepaketteihin. Ruusu-, kissankello- ja pihlajanmarja-aiheisissa malleissa on tuotu tähän perinteiseen tekniikkaan uudenlaista ilmaisu.

Suunnittelutyön lisäksi Marita Metsäkylä opettaa mm. Sastamalan opistossa ja Nokian työväenopistossa. Paitsi neuletta ja lankatöitä hän ohjaa myös huovutuskursseja. Huovutuksesta hän innostui käytyään mm. Elina Saaren kursseilla. Kurssien vetäminen vaatii sekin paljon taustatyötä ja valmistautumista: pitää tutustua eri tekniikoihin ja materiaaleihin, jotta opiskelijoille on aina tarjottavana jotain uutta kokeiltavaa, mutta toisaalta kursseilta saa myös ideoita omaan suunnittelutyöhön.

Marita Metsäkylä pitää suunnittelijan työstään edelleen paljon – työ on antoisaa ja vaihtelevaa, siihen ei koskaan kyllästy. Hän sanookin, että se on ”mun juttu”. Suunnittelijan mieli työskentelee tavallaan kaiken aikaa ja imee ja työstää virikkeitä - oikeastaan se onkin Marita Metsäkylälle elämäntapa ja hyvin mieluisa sellainen.

LÄHTEET**ILMA HIRN:**

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallingheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960, s. 143

Ilma Hirn 60 vuotta. Käsateollisuus 5/1930, s. 79

Kuoppamäki, Lauri: "Käsateollisuuden" yrityksiä kotiteollisuutemme edistämiseksi vuosina 1906-1926. Käsateollisuus 1/1927, s. 4-9

Mallikutomo. Käsateollisuus 2/1922, s. 22

Suolahti, Ernesti: Kotiteollisuusopisto Fredrika Wetterhoffin Työkoulu Hämeenlinnassa 1885-1935. Karisto, Hämeenlinna 1935, s. 74

Svinhufvud, Leena: Moderneja ryijyjä, metritavaraa ja käsityötä. Tekstiilitaide ja nykyaikaistuva taideteollisuus Suomessa maailmansotien välisenä aikana. Designmuseum, Helsinki, 2009, s. 111

Silpala, Elsa - Heinänen, Tuula: Wetterhoff 100 vuotta. Fredrika Wetterhoff -säätio - Karisto, Hämeenlinna 1985, s. 54

Wetterhoffin tekstiilikokoelmat/Ilma Hirnin mallit

Wetterhoff Oy:n ryijykuvasto)

(<http://familytreemaker.genealogy.com/users/s/u/n/Karl-gustaf-Sundman/WEBSITE-0001/UHP-Index.html#Hirn>)

HELGA BLOMQVIST:

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallingheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960, s. 139

Suolahti, Ernesti: Kotiteollisuusopisto Fredrika Wetterhoffin Työkoulu Hämeenlinnassa 1885-1935. Karisto, Hämeenlinna 1935, s. 73

Wetterhoffin tekstiilikokoelmat/Helga Blomqvistin mallit ja tekstiilit

Wetterhoff Oy:n ryijykuvasto

Svensk Lärartidning, 21:a årg. 1902 (<http://runeberg.org/svlartid/1902/0502.html>; luettu 1.12.2009)

MAX FRELANDER:

Aaltonen, Susanna: SION lyhyt historia - Sisustusarkkitehdin ammattikuvan rakentuminen. FM Susanna Aaltosen puhe SIO 60-vuotta seminaarissa 9.6.2009, Korjaamolla. (http://www.finnishdesigners.fi/index.php?article_id=6532; luettu 1.12.2009)

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallingheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960, s. 140

Heinänen, Seija: Käsityö - taide - teollisuus. Näkemyksiä käsityöstä taideteollisuuteen 1900-luvun alun ammatti- ja aikakauslehdissä. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2006, s. 177

Suolahti, Ernesti: Kotiteollisuusopisto Fredrika Wetterhoffin Työkoulu Hämeenlinnassa 1885-1935. Karisto, Hämeenlinna 1935, s. 74

Wetterhoffin tekstiilikokoelmat/Max Frelanderin mallit

AINO KEINÄNEN:

Designmuseo, Muotoilijarekisteri/Aino Keinänen-Baeckmanin kansio

Designmuseo/Suomen Käsityön Ystävien aineistoa

Fredrika Wetterhoff –säätön johtokunnan pöytäkirjat 1905-1931/3.7.1909 päivätty kotiteollisuustarkastajan kirje. Hämeenlinnan maakunta-arkisto.

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vällinheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960, s. 146

Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopisto / Hakemukset. Hämeenlinnan maakunta-arkisto.

Fredrika Wetterhoffin Työkoulu, kertomus työvuodelta 1911-1912, Hämeenlinna 1912, s. 12

Kuoppamäki, Lauri: "Käsiteollisuuden" yrityksiä kotiteollisuutemme edistämiseksi vuosina 1906-1926. Käsiteollisuus 1/1927, s. 4-9

Lahtinen, Sampo: Yhteiskoulu pian 125-vuotias.

(http://koulujenverkkolehdet.hameenlinna.fi/hyk_ylaaste/sisalto.php?id=263; luettu 2.12.2009)

Priha, Päikki: Rakkaat ystävät. Suomen Käsityön Ystävät 120 vuotta. Ajatus, Helsinki – Hämeenlinna, 1999, s. 75

Suhonen, Pekka: Ei vain muodon vuoksi. Suomen Taideteollisuusyhdistys 125. Otava, Helsinki – Keuruu, 2000, s. 103

Suolahti, Ernesti: Kotiteollisuusopisto Fredrika Wetterhoffin Työkoulu Hämeenlinnassa 1885-1935. Karisto, Hämeenlinna 1935, s. 75

Svinhufvud, Leena: Moderneja ryijyjä, metritavaraa ja käsityötä. Tekstiilitaide ja nykyaikaistuva taideteollisuus Suomessa maailmansotien välisenä aikana. Designmuseo, Helsinki, 2009, s. 38-39

Wetterhoffin Tekstiilikokoelmat/Aino Keinänenin mallit

Wetterhoffin Tilauskirja 1918-. Hämeenlinnan maakunta-arkisto

IMPI SOTAVALTA:

Designmuseo, Muotoilijarekisteri/Impi Sotavallan kansio

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vällinheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960, s. 146

Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopisto / Hakemukset. Hämeenlinnan maakunta-arkisto.

Kalha, Harri: Impi (Richter-)Sotavalta, teoksessa Päikki Priha: Rakkaat ystävät. Suomen Käsityön Ystävät 120 vuotta. Ajatus, Helsinki – Hämeenlinna, 1999, s. 152

Priha, Päikki: Rakkaat ystävät. Suomen Käsityön Ystävät 120 vuotta. Ajatus, Helsinki – Hämeenlinna, 1999, s. 65

Wetterhoffin Tekstiilikokoelmat/Impi Sotavallan mallit

INKERI KOSKIMIES-HENG:

Designmuseon arkisto/Suomen Käsityön Ystävien vuosikertomukset 1913, 1914 ja 1916 sekä Inkeri Koskimies-Hengin kansio

Fredrika Wetterhoff –säätien johtokunnan pöytäkirjat 1905-1931/Pöytäkirja 7.11.1920

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallingheimo, Helena Tarva-järvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960, s. 142

Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopisto / Hakemukset. Hämeenlinnan maakunta-arkisto.

Kangas, Heli: Herra Heng ja klubin henki. Raahen Joulu -lehti 2002.
(<http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat/klubi.html>; luettu 5.12.2009)

Suolahti, Ernesti: Kotiteollisuusopisto Fredrika Wetterhoffin Työkoulu Hämeenlinnassa 1885-1935. Karisto, Hämeenlinna 1935, s. 74

Wetterhoffin Tekstiilikokoelmat/Inkeri Koskimies-Hengin mallit

ESTER PERHEENTUPA:

Ester Perheentupa 50 vuotta. Hämeen Sanomat 2.6.1946. Fredrika Wetterhoff –säätien leikekirja

Ester Perheentupa 60-vuotias. 2.6.1956 (lehden nimi puuttuu). Fredrika Wetterhoff –säätien leikekirja

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallingheimo, Helena Tarva-järvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960, s. 151

Heinänen, Seija: Historiaa 80 vuoden ajalta. Kotiteollisuus 2/1987

Lastu ja lanka 4/1933 ja 12/1933

Piri, Elina: Pellervon kankureille. Pellervo-Seura, Helsinki 1999, s. 6-7

Simola, Kaisa: Unohtumaton kankuri. Teoksessa: Piri, Elina: Pellervon kankureille. Pellervo-Seura, Helsinki 1999, s. 8-9

Suolahti, Ernesti: Kotiteollisuusopisto Fredrika Wetterhoffin Työkoulu Hämeenlinnassa 1885-1935. Karisto, Hämeenlinna 1935, s. 77

Wetterhoffin Tekstiilikokoelmat/Ester Perheentuvan mallit

LAILA KARTTUNEN:

Brummer, Arttu: Taideteollisuutemme taiteilijoita. Suomen koristetaidetta. 13. vuosikirja 1949. Suomen koristetaiteilijoiden liitto Ornamo, s. 10

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopiston johtokunta, pöytäkirjat 1932-1956. Hämeenlinnan maakunta-arkisto

Fredrika Wetterhoffin Työkoulu, Kertomus työvuodelta 1923. Hämeenlinna, 1924

Karttunen, Laila: Vanhasta ryijyteollisuudestamme. Käsityöllisyys 6/1923, s. 79-81

Peltovuori, Sinikka: Linnut liiteli sanoja. Laila Karttusen kuvatekstiilien problematiikkaa. Helsingin yliopiston taidehistorian laitoksen julkaisuja n:o XIV. Helsinki, 1995, s. 14, 135-136, 138, 140, 143-145, 177

Priha, Päikki: Laila Karttunen – kutomon mestari. Teoksessa: Priha, Päikki: Rakkaat ystävät. Suomen Käsityön Ystävät 120 vuotta. Ajatus, Helsinki – Hämeenlinna, 1999, s. 149-151,

Silpala, Elsa – Heinänen, Tuula: Wetterhoff 100 vuotta. Fredrika Wetterhoff –säätio – Karisto, Hämeenlinna 1985, s. 58, 70, 74

Svinhufvud, Leena: Moderneja ryijyjä, metritavaraa ja käsityötä. Tekstiilitaide ja nykyaikaistuva taideteollisuus Suomessa maailmansotien välisenä aikana. Designmuseo, Helsinki 2009, s. 39, 120, 144

Tekstiilitaiteilija Laila Karttusen haastattelu, Hämeenlinna 21.4.1977.
Haastattelijoina Hillevi Kasurinen, Kaisa Kopisto, Eva Muhonen. Litteroitu haastattelu Wetterhoffin tekstiilikokeelmissa.

Vartiainen, Liisa, Hämeenlinnan Taiteilijaseura 60 vuotta. (<http://www.hameenlinnantaiteilijaseura.fi/seura.htm>; luettu 2.12.2009)

Wetterhoff Oy:n ryijykuvasto

Wetterhoffin Tekstiilikokeelmat/Laila Karttusen mallit

SAIMI TÖRMÄNEN:

Fredrika Wetterhoffin Työkoulu, Kertomus työvuodelta 1923. Hämeenlinna 1924 (laatikossa 10044)

Wetterhoffin Tekstiilikokeelmat/Saimi Törmäsen mallit

Suomen kuvataiteilijat – verkkomatrikkeli. <http://www.kuvataiteilijamatrikkeli.fi/henkilotiedot.asp?id=1059> (luettu 2.12.2009)

ANNIKKI PALOSUO:

Suolahti, Ernesti: Kotiteollisuusopisto Fredrika Wetterhoffin Työkoulu Hämeenlinnassa 1885-1935. Karisto, Hämeenlinna 1935, s. 77

Wetterhoffin Tekstiilikokeelmat/Annikki Palosuon mallit

MARGARETA AHLSTEDT-WILLANDT:

Ateneum maskerad. Taideteollisuuden muotoja ja murroksia. Taideteollinen korkeakoulu 130 vuotta. Taideteollinen korkeakoulu, Helsinki 1999, s. 118

Brännback, Ebba: Margareta Ahlstedt-Willandt. Tekstiilitaiteilija – textilkonstnär 1888-1967. Taideteollisuusmuseon julkaisu no. 24. Helsinki 1988

Silpala, Elsa – Heinänen, Tuula: Wetterhoff 100 vuotta. Fredrika Wetterhoff –säätiö – Karisto, Hämeenlinna 1985, s. 64

Wetterhoffin Tekstiilikokeelmat/Margareta Ahlstedt-Willandtin mallit

ESTER AX:

Ax, Ester: Pieni kirkasvärinen tyyny. Lastu ja lanka 4/1932, s. 54

[Ax-Tokkola, Ester Väleistä ja värisoinnuista kansanopistonopettajille ja -oppilaille. Kerava 1942, Hämeenlinna 1951 - Kansalliskirjasto, käyttö vain lukusalissa, sijainti 1972 K Teknologia]

Designmuseo, Muotoilijarekisteri/Ester Ax-Tokkolan kansio

Ester Ax-Tokkola 25.6.1906 – 15.7.1946 (Kotiteollisuus 4-5/1946, s. 54)

Ester Ax-Tokkola in memoriam. Omin käsin, 4/1946

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallingheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopiston johtokunta, pöytäkirjat 1932-1956. Hämeenlinnan maakunta-arkisto

Lastu ja lanka. Vuosikerrat 1932-1935

Peltovuori, Sinikka: Linnut liiteli sanoja. Laila Karttusen kuvatekstiilien problematiikkaa. Helsingin yliopiston taidehistorian laitoksen julkaisuja n:o XIV. Helsinki, 1995, s. 140

Silpala, Elsa – Heinänen, Tuula: Wetterhoff 100 vuotta. Fredrika Wetterhoff –säätio – Karisto, Hämeenlinna 1985, s. 64

Wetterhoff Oy:n ryijykuvasto

Wetterhoffin Tekstiilikokoelmat/Ester Axin mallit

PIA KATERMA:

Albumien aarteita. Nakkilan lukion historian 4. kurssilaisten verkkolehti. Lukuvuosi 2006-2007. (<http://www.nakkilanseurakunta.fi/?organisaatioid=361&liteid=146&tmtto=&paikka=Kirkko&lang=1&sid=6>; luettu 3.12.2009)

[Exlibris 06 - Suomen Exlibrisyhdistys 60 vuotta – kirja (loppuunmyyty, ei kirjastoissakaan)
- Erkki Tuominen: Pia Katerma - kolmen tien kulkija]

Hämeenlinnan kaupunki- ja maaseurakunnan naisten lahja luovutettu kirkolle. Hämeen Sanomat 3.5.1936. Fredrika Wetterhoff –säätion leikekokoelma

[Katerma, Pia: Eemil Halosen nuoruudenaikaista tuotantoa”. Suomen taiteen vuosikirja 1947. - Porvoo : WSOY, 1947, s. 83-94 : 8 kuvaa]

[Katerma, Pia: Maria Wiik (väitöskirja, Helsingin yliopisto, 1954). WSOY, 1954]

Katerma, Pia: Väreistä ja värien symboliikasta. Elonpyörä 2/1960 (<http://www.teosofia.net/>; luettu 5.12.2009)

Koskimies, Y.S.: Hämeenlinnan kaupungin historia 1875-1944. Hämeenlinnan kaupunki, Hämeenlinna 1966, s. 504

Lastu ja lanka, vuosikerta 1935

Sallialmi, Ulla: Kasvatus taiteen avulla. Pro gradu, Jyväskylän yliopisto/Taidekasvatuksen laitos, 1998 (<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/12170?show=full>; luettu 7.12.2009)

Vartiainen, Liisa, Hämeenlinnan Taiteilijaseura 60 vuotta. <http://www.hameenlinnantaiteilijaseura.fi/seura.htm> / luettu 2.12.2009

Wetterhoff Oy:n ryijykuvasto

Wetterhoffin Tekstiilikokoelmat/Pia Katerman mallit

SIRKKA SALMI:

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallingheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960

Wetterhoffin Tekstiilikokoelmat/Sirkka Salmen mallit

LYYLI VANHATALO:

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallingheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopiston johtokunta, pöytäkirjat 1932-1956. Hämeenlinnan maakunta-arkisto; pöytäkirjat 25.11.1938 ja 10.1.1939

Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopisto / Hakemukset. Hämeenlinnan maakunta-arkisto.

Wetterhoff Oy:n ryijykuvasto

Wetterhoffin Tekstiilikokoelmat/Lyyli Vanhatalon mallit

KYLLIKKI URONOJA:

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallingheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopiston johtokunta, pöytäkirjat 1932-1956. Hämeenlinnan maakunta-arkisto

Suomen kuvataiteilijat – verkkomatrikkeli. (<http://www.kuvataiteilijamatrikkeli.fi/cv.asp?id=1549>; luettu 7.12.2009)

Wetterhoffin Tekstiilikokoelmat/Kyllikki Uronojan mallit

SVEA KORHONEN:

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallingheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960

Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopisto / Hakemukset. Hämeenlinnan maakunta-arkisto.

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopiston johtokunta, pöytäkirjat 1932-1956. Hämeenlinnan maakunta-arkisto

Wetterhoffin Tekstiilikokoelmat/Svea Korhosen mallit

HILJA PALOMÄKI:

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallingheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960

Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopisto / Hakemukset. Hämeenlinnan maakunta-arkisto.

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopiston johtokunta, pöytäkirjat 1932-1956. Hämeenlinnan maakunta-arkisto

Wetterhoff Oy:n ryijykuvasto

Wetterhoffin Tekstiilikokoelmat/Hilja Palomäen mallit

HELENA KOSKIVAARA:

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopiston johtokunta, pöytäkirjat 1932-1956. Pöytäkirja 28.11.1956. Hämeenlinnan maakunta-arkisto

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallinheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960

Silpala, Elsa – Heinänen, Tuula: Wetterhoff 100 vuotta. Fredrika Wetterhoff –säätio – Karisto, Hämeenlinna 1985, s. 56

Säätio Fredrika Wetterhoffin Työkoulun pöytäkirjat 1957-1972. Pöytäkirja 10.12.1963. Hämeenlinnan maakunta-arkisto

Vallinheimo, Veera: Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopiston kankaiden tyylihistoriaa. – Kirjassa: Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera Vallinheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Hämeenlinna, 1960

Wetterhoffin tekstiilikokoelmat/Helena Koskivaaran mallit

TELLERVO STRÖMMER:

E. H-mi: "Uudestisyntynyt täkänä" -näyttely Tampereella. Aamulehti tammikuu 1962 (Fredrika Wetterhoff –säätion leikekirja)

Fredrika Wetterhoffin kotiteollisuusopisto 1885-1960. Toim. Paavo Kouri, Helvi Pyysalo, Veera vallinheimo, Helena Tarvajärvi, Rakel Vällä. Karisto, Hämeenlinna 1960

Laila Karttusen ja Tellervo Strömmerin tekstiilejä Mexicoon. Hämeen Sanomat 18.8.1968

Lautanen, Kristiina – Pyssysalo, Irene: Tellervo Strömmerin suunnittelemat kirkkotekstiilit. Tutkielma 1989. Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusopettajaopisto.

Luonnonkivien mukaan sävytetyt kirkkotekstiilejä. Kotiteollisuus 4/1970, s. 14-15

Silpala, Elsa – Heinänen, Tuula: Wetterhoff 100 vuotta. Fredrika Wetterhoff –säätio – Karisto, Hämeenlinna 1985

Wetterhoffin tekstiilikokoelmat/Tellervo Strömmerin mallit

IRMA KUKKASJÄRVI:

Designmuseon muotoilijarekisteri/Irma Kukkasjärven kansio

Irma Kukkasjärven CV

Irma Kukkasjärven haastattelu 3.3.2010 (haastattelijat Eila Anttila, Vappu Oravala ja Hannele Yrjö-Koskinen)

Kotikirkko 2/1998

Rantanen, Kirsti: Asiantuntijalausunto tekstiilitaiteilija Irma Kukkasjärven pätevyydestä ja soveltuvuudesta tekstiilitaiteen professorin virkaan. 29.7.1994

Wetterhoffin kutomon arkisto

JUHA LAURIKAINEN:

Juha Laurikaisen CV

Juha Laurikaisen haastattelu 25.1.2010 (haastattelija Eila Anttila)

ANNUKKA MIKKOLA:

Annukka Mikkolan CV 2009 (Annukka Mikkolan sähköpostiviestissä Eila Anttilalle 10.2.2010)

Annukka Mikkolan haastattelu 20.2.2010 (haastattelija Eila Anttila)

Annukka Mikkolan sähköpostiviestit Eila Anttilalle 10.2.2010

Mikkola, Annukka: Mikä on ryijy? Näyttelyn avajaisten luento Designmuseossa huhtikuussa 2005.
www.kaspaikka.fi/ryijy/designmuseo_ryijy/mika_on_ryijy.pdf

Risto, Taina: Moderni palaryijy. Glorian Koti, Tammi-helmikuu 2002

Wetterhoffin Verkkokauppa. <http://www.wetterhoff.fi/portal/suomi/verkkokauppa/>

MAARIT HIRVONEN:

Maarit Hirvosen CV

Maarit Hirvosen haastattelu 19.2.2010 (haastattelija Eila Anttila)

Henriksson, Seija: Uteliaisuus palkitaan Fiskarsissa. Päiväämätön lehtileike vuodelta 2007 (Maarit Hirvosen leikekokoelma)

Wetterhoff Oy:n Verkkokauppa. <http://www.wetterhoff.fi/portal/suomi/verkkokauppa/>

MINNA POLUS:

Minna Poluksen CV

Minna Poluksen haastattelu 15.2.2010 (haastattelija Eila Anttila)

Polus, Minna: Metsä-ryijy – suomalaisen valööriryijyn symboli vai ryijypointillismin jättiläinen? – Teoksessa: Ryijy! Designmuseo, Helsinki 2009

Rauhaniemi, Sirpa: Ajan kulku ja korenon lento piirtyvät tekstiilikuvaan. Aamulehti 2003 (päiväämätön lehtileike/Minna Poluksen leikekokoelma)

Wetterhoff Oy:n Verkkokauppa. <http://www.wetterhoff.fi/portal/suomi/verkkokauppa/>

MARITA METSÄKYLÄ:

Marita Metsäkylän haastattelu 25.2.2010 (haastattelija Eila Anttila)

Jaana Rantasen sähköpostiviesti Eila Anttilalle 26.2.2010

Ikäheimo, Sari: Moni-ilmeinen Marita. Suuri Käsityö -lehti 1997

Jokinen, Ann-Mari: Marita Lehtimäen neuleissa on värillä väliä & modernisti muotoa. Novita 4/1996.

Makkonen, Marita: Elämä langoissa, sielu silmukoissa. Kotiliesi nro 19 6.10.2009

Neuleen neljä vuodenaikaa. Novita - Otava, 2003

Wetterhoff Oy:n Verkkokauppa. <http://www.wetterhoff.fi/portal/suomi/verkkokauppa/>